

Thuis in Enschede

Verkiezingsprogramma 2022-2026
PvdA Enschede
December 2021

Inhoudsopgave

1. Volkshuisvesting	6	8. Duurzaamheid en milieu	39
Nieuwbouw en transformatie	7	Energietransitie	40
Bestaande woningvoorraad	8	Gezonde stad	41
Woningcorporaties	9	Schone stad	41
2. Werk en Inkomen	10	Gevolgen van klimaatverandering	42
Rondkomen met je inkomen	11	9. Sport	43
Economie, innovatie en goed werk	12	Sport voor iedereen	44
Goede arbeidsvoorwaarden	13	Sportverenigingen en sportaccommodaties	44
De begeleiding naar werk	13	10. Kunst en Cultuur	46
De rol van de gemeente	14	Inkomsten en inkomens	47
3. Betrokken zorg en ondersteuning voor iedereen	15	Huisvesting ten behoeve van kunst en cultuur	47
De basis op orde	16	Verbinding met andere sectoren	47
Wijkteams en wijkwijzers	17	De bibliotheek	48
Jeugdzorg en -welzijn	17	Cultureel erfgoed	48
Ouderenzorg en -welzijn	18	Evenementen	48
Wonen en zorg	18	11. Betrouwbare overheid	50
Mantelzorg	19	Ruimte voor de stem van Enschedeërs	51
Welzijn	19	Versterken van de lokale democratie	51
Financiering en organisatie	20	Rechtszekerheid	52
4. Leefbare en veilig wijken	21	Financiën	52
Leefbaarheid	22	Digitalisering	53
Veiligheid	22		
5. Een tolerante stad	25		
Het VN-Verdrag Handicap	26		
Digitalisering	27		
LHBTI+	27		
Vluchtelingen en asielzoekers	28		
Eenzaamheid	28		
6. Onderwijs als basis voor kansengelijkheid	30		
De school als ontmoetingsplek	31		
Onderwijs en talentontwikkeling	31		
School is een veilige plek	32		
Het lerarentekort	33		
Studenten zijn de toekomst	33		
7. Ruimtelijke ordening en verkeer	35		
Het stedelijk gebied	36		
Het landelijk gebied	37		
Verkeer	37		

Beste Enschedeër,

Thuis in Enschede, omdat wij zoveel van ons Eanske houden. Dat je op je fiets zit en denkt: 'stad, wat ben je mooi'. Er is zoveel om van te houden: de duizenden bomen in onze prachtige parken, de textiel fabrieken waar nu een nieuwe generatie woont, de prachtige Oude Markt met haar unieke aantrekkingskracht. De kleurrijke verzameling van mensen die zo verschillend zijn, afkomstig uit 160 landen, jong en oud, rijk en minder rijk, die allemaal een bijdrage leveren en samen onze stad maken. De mix van dromers, denkers, durvers en doeners, met het hart op de goede plek, dat maakt onze stad uniek.

Enschede, de stad die volop kansen biedt, met een prachtige historie. Die oprecht en rauw is en bijzondere plekjes kent zoals de vele landgoederen en ons industrieel erfgoed. De stad die in het oosten van Nederland ligt én tegelijk in het centrum van Europa.

Als sociaal democraat ben ik er trots op dat de PvdA een belangrijke bijdrage heeft kunnen leveren aan de lange geschiedenis van Enschede. Wij strijden voor de toekomst van Enschede. Dat is waar de verkiezingen in maart over gaan. En dat is waar de plannen en de ambities in dit verkiezingsprogramma over gaan.

Samen kiezen wij in maart 2022 welke kant het op moet gaan met onze stad. Wij willen een stad met een goede toekomst voor iedereen.

We staan op een keerpunt. Ons ideaal van gelijke kansen voor iedereen staat steeds meer onder druk. Staan we toe dat kansen van kinderen worden bepaald door de situatie waarin ze zijn opgegroeid? Het is bijna onmogelijk een betaalbaar huis te vinden in Enschede. De kloof tussen rijk en arm wordt steeds groter. Sluiten we onze ogen voor de klimaatcrisis? Staan we toe dat mensen worden buitengesloten?

Wij kiezen voor een stad waar je je thuis kunt voelen, wie je ook bent en waar je ook vandaan komt. Daarvoor is het nodig dat er meer betaalbare huizen worden gebouwd. Dat we de stad beschermen tegen beleggers en huisjesmelkers. Dat we onze grond eerlijker verdelen. Huizen zijn om in te wonen, wonen is geen verdienmodel.

Je bent thuis in een stad waar goed werk is, waar goed onderwijs wordt gegeven, met veel groen, schone lucht en veilige straten. Waar je grip hebt op je eigen leefomgeving. Daarom gaan wij meteen aan de slag met de wijken die een opknopbeurt verdienen. We willen die huizen geschikt maken voor de toekomst. En we zorgen voor basisbanen. We willen meer zorg- en dienstverleners, meer ogen en oren in de wijk en meer helpers op school.

Je bent thuis in een stad als je je welkom voelt en mee kunt doen. Uitsluiting, discriminatie en intolerantie zijn onacceptabel. In Enschede mag geen kind in armoede opgroeien en moet ieder kind mee kunnen doen, ongeacht waar haar of zijn wieg heeft gestaan. De PvdA is hier duidelijk in: wij investeren ongelijk voor gelijke kansen. Wij geloven dat we er allemaal op vooruit gaan als het met iedereen goed gaat. Nu en straks.

In maart 2022 kiezen we samen voor de toekomst van Enschede. Wij kiezen voor een gelukkige stad, een thuis voor alle Enschedeërs.

Doe jij mee?

Lieve groet,
Yara Hümmels

1 Volkshuisvesting

Jarenlang werd gedacht dat de wooncrisis aan Enschede voorbij zou gaan. "Wij laten ons niet opnaaien, met onze nuchterheid". Maar structureel falend overheidsbeleid heeft ervoor gezorgd dat ons prachtige volkshuisvestingsbeleid is veranderd in één groot verdien-model. De woningmarkt is een stoelendans geworden. Ben je er eenmaal uitgevallen, dan kom je er niet meer tussen. Als starter op de woningmarkt met een normaal inkomen heb je pech gehad. Lange wachttijden voor een sociale huurwoning zijn standaard. Veel inwoners vragen zich af of er voor hun kinderen nog wel een toekomst ligt in onze stad. Zij zien dat hun kinderen geen kant op kunnen en grote schulden moeten maken om zelfstandig te gaan wonen.

Een deel van de Enschedese politiek spreekt over 'doorstromen' als de ultieme oplossing of over een 'evenwichtiger verdeling dan nu', over 'dure huizen toevoegen want daarmee maken we Enschede rijker!' Onze inwoners zien ontwikkelaars met nieuwbouwplannen waarbij vooral de duurdere woningen wél worden gebouwd en de betaalbare 'lastig' zijn want die leveren minder op. Terwijl investeerders en speculanten forse winsten boeken, is wonen in de stad voor gewone mensen onbetaalbaar geworden. Een woning is om in te wonen en niet vooral een verdienmodel: je hebt geen tien of meer woningen nodig.

De stad is van en voor álle inwoners. De huidige situatie vergroot tegenstellingen en verdeelt de stad in geslaagden en mensen die het nakijken hebben, meedoen of thuis zitten, vastlopen of perspectief hebben. In Enschede heeft ongeveer 55% van de inwoners een inkomen onder de € 24.500,- per jaar. Zij zijn aangewezen op een voor hen betaalbare woning.

Een goed dak boven je hoofd is een grondrecht. Daarom neemt de gemeente weer de regie in de volkshuisvesting, in plaats van dat zij zich afhankelijk maakt van de marktwerking. Wij willen een wethouder Volkshuisvesting, die zich verantwoordelijk weet voor betaalbaarheid en leefbaarheid in de stad voor iedereen. De PvdA zal er keihard voor knokken om de stad van iedereen te laten zijn. Iedereen heeft een fijn huis nodig in een schone, veilige en groene buurt. Een huis in een wijk of dorp waar je je thuis voelt.

De PvdA stelt het recht op huisvesting centraal. Wat ons betreft is de opdracht aan de lokale politiek kristalhelder: houd wonen in Enschede bereikbaar en betaalbaar!

1.1 Nieuwbouw en transformatie

De PvdA wil dat de gemeente de regie pakt en haar aandacht vooral richt op het bouwen voor de eigen inwoners voor wie het vinden van een woning moeilijk is. Er is nu onvoldoende aandacht voor doelgroepen van de sociale volkshuisvesting, zoals starters, jongeren, lagere- en middeninkomens en voor inwoners die naast een woning ook ondersteuning nodig hebben. Nieuwe plannen moeten daar verbetering in aanbrengen, in plaats van wensdenken en marktwerking centraal te stellen. De PvdA wil het grondbeleid in bredere zin heroverwegen, wij willen minder afhankelijk worden van projectontwikkelaars.

Wat wij willen:

- Enschede bouwt de komende jaren 10.000 woningen extra, op basis van de 'investeringsagenda'. Wij toetsen die plannen op: maatschappelijke impact, betaalbaarheid, leefbaarheid, bereikbaarheid en duurzaamheid. In deze nieuwbouwplannen komen concrete voorstellen voor het realiseren van woonwagendplaatsen en het huisvesten van statushouders, spoedzoekers, jongeren, ouderen, studenten en speciale doelgroepen.
- Wij voeren een zelfbewoningsplicht in en er komt een anti-speculatie beding bij nieuwbouwwoningen;

- Bij nieuwbouwprojecten gaan we naar een verhouding van '30/40/30'. Van de nieuwbouwwoningen, zowel huur als koop, moet 30% betaalbaar zijn voor huishoudens met een lager inkomen, 40% voor de middeninkomens en 30% in de vrije sector. Het middensegment bestaat uit koopwoningen tussen € 215.000 en maximaal € 300.000 en middel dure huur tussen de huurtoeslaggrens en maximaal € 999,-. Deze huurwoningen blijven minimaal 15 jaar deze prijzen behouden zodat ze betaalbaar blijven voor de lange termijn.
- Meer mogelijkheden voor starters om een huis te kopen, bijvoorbeeld door een starterslening of een 'koopgarant regeling'. Bij verkoop deel je de winst (of het verlies) met de woningcorporatie/ projectontwikkelaar of de gemeente.
- Actief grondbeleid door de gemeente, om meer invloed te hebben op het bouwproces en te kunnen sturen op prijs en kwaliteit. Ook kunnen we ervoor kiezen om de grond niet te verkopen, maar in erfpacht te geven zodat we regie houden.
- Vrijkomende sportvelden worden bij voorkeur ingezet voor betaalbare woningbouw.
- De PvdA zet de instrumenten van de Wet voorkeursrecht gemeenten (Wvg) in om grondspeculatie tegen te gaan en voldoende bouwgrond te garanderen.
- Langdurig braakliggende gronden benutten. Een bouwplicht binnen twee jaar zorgt voor het tegengaan van speculatie met grondprijzen en versnelt de ontwikkeling van een gebied. Om in de eerste grote nood te kunnen voorzien kunnen deze leegstaande gronden tijdelijk gebruikt worden voor het plaatsen van kwalitatief goede flexwoningen, ongeacht de eigenaar van de grond.
- Een speciaal team dat partijen ondersteunt, zoals burgerinitiatieven of organisaties voor studentenhuysvesting, die panden (kantoren, winkels, maatschappelijk vastgoed) willen omvormen tot woningen.

1.2 Bestaande woningvoorraad

Om fijn te wonen, moet je woon- en leefomgeving prettig en veilig zijn. Daarom willen we ook investeren in bestaande wijken, zodat bewoners er graag willen wonen en trots zijn op hun wijk. Gelukkig wonen de meeste Enschedeërs naar volle tevredenheid. Echter, er zijn altijd inwoners die op zoek zijn naar een andere woning. Voor wie een hoog inkomen heeft, valt er nog steeds wat te kiezen op de koop- of huurmarkt. Voor mensen met een midden- en lager inkomen en voor mensen die een aangepaste woning nodig hebben wordt het steeds moeilijker. Tegelijkertijd stonden er nog nooit zo weinig huizen te koop en is de vraagprijs voor een huis in Enschede historisch hoog (gemiddeld € 290.000 euro).

Wat wij willen:

- Opkoopbescherming voor bestaande woningen. Je mag een woning niet kopen, als je er niet zelf gaat wonen.
- Extra investeren in de wijken die dit het hardst nodig hebben. Samen met woningcorporaties, bewoners en woningeigenaren bepalen we welke maatregelen in fysiek en sociaal opzicht nodig zijn.
- Een samenhangend beleid voor inwoners in armoede en met schulden die een zorgvraag en woonvraag hebben. Daarom bieden we proactief hulp aan inwoners die meer dan 30% van hun inkomen kwijt zijn aan woonlasten. Dit voorkomt hoge schulden en schrijnende gevallen. Een aanvalsplan 'Betaalbare Stad' moet hierbij helpen.
- In Enschede is plek voor iedereen. Onze wijken zijn én blijven gemengd, iedereen kan er wonen en doet mee. Dit betekent dat diverse types woningen door elkaar staan.
- Een huurteam dat huurders gaat beschermen tegen slechte verhuurders. Zij reageren op klachten, kunnen sociaal handhaven en controleren op wantoestanden in de private en socia-

le huursector. Dit huurteam kan ook de maximumprijs voor huurwoningen in de vrije sector toetsen en staat in goed contact met de nationale Huurcommissie.

- Enschede moet beter toegankelijk worden voor mensen die een aangepaste woning nodig hebben. Bij renovatie moeten woningcorporaties voldoende woningen toegankelijk maken.
- Bij het splitsen/verkamern van woningen vinden we de toets op leefbaarheid in de buurt belangrijk. In onze studentenstad hebben we kwalitatief goede woonruimte nodig, juist ook in buurten die relatief weinig kamerbewoning kennen.
- Gentrificatie bestrijden; we moeten voorkomen dat het centrum alleen nog maar betaalbaar is voor de 'happy few'.
- We willen dat het voor iedereen eenvoudiger wordt om bestaande woningen te verduurzamen (zie hoofdstuk milieu & duurzaamheid).
- De doorstroming bevorderen door (financiële) drempels weg te halen. Hiermee vergroten we de verhuisbereidheid, bijvoorbeeld bij inwoners die in een eengezinswoning wonen en kleiner willen gaan wonen.
- Er komen meer seniorenwoningen in Enschede, onder andere tussenvormen tussen zelfstandig wonen en het verpleeghuis. Verder willen we dat ouderen die willen verhuizen naar een kleinere woning dat ook kunnen, het liefst in hun eigen buurt.

1.3 Woningcorporaties

Sociaal woonbeleid begint met eerlijke toewijzing. Op dit moment hanteren de woningcorporaties een lotingsysteem dat gelijke kansen voor iedereen nastreeft. De praktijk is echter dat het systeem relatief gunstig uitpakt voor inwoners die actief zoeken en op alle vrijgekomen woningen kunnen reageren. Inwoners met specifieke woonwensen zijn relatief lang aan het zoeken en hebben maar een zeer beperkt aanbod. In het huidige lotingsysteem, met vaak meer dan 500 reacties op één woning, maken zij nauwelijks kans op een passende woning. De zoektijd is in het afgelopen jaar met 2 maanden gestegen. Er wordt geen rekening gehouden met de wens van veel mensen die graag in hun eigen buurt, wijk of dorp blijven wonen.

Wat wij willen:

- Corporaties verkopen sociale huurwoningen alleen aan huurders die er blijven wonen, middels een koopgarant regeling.
- Minimaal één op één terugbouwen voor woningcorporaties. Voor elke woning die wordt gesloopt of verkocht, komt er zeker één nieuwe betaalbare woning terug, zodat er voldoende aanbod blijft.
- Om dak- en thuisloosheid tegen te gaan, maken we concrete prestatieafspraken met woningcorporaties. Huisuitzettingen door enkel huurachterstanden accepteren we niet.
- Compenseer woningcoöperaties die huurkorting geven aan jongeren die dat nodig hebben, om daarmee dakloosheid onder jongeren te voorkomen.

2 Werk en Inkomen

Bestaanszekerheid is essentieel om te kunnen leven en meedoen in de samenleving. Onzekerheid over een dak boven je hoofd, over zinvolle dagactiviteiten, betaalbare en toegankelijk zorg en een sluitend 'huishoudboekje', dat alles vermindert het welzijn van mensen. Bestaanszekerheid is daarom het fundament voor een inclusieve samenleving. Werk is de sleutel tot een zeker bestaan, waardering, respect en tot deelname aan de samenleving.

Iedereen in Enschede verdient een eerlijke kans op goed werk. Met werk ben je in staat een zelfstandig bestaan op te bouwen en je talenten te ontwikkelen. Ook als je geen baan hebt, moeten we er samen voor zorgen dat je volwaardig mee kunt doen: op een manier die het beste bij je past en die je stimuleert je verder te ontwikkelen. Werk moet wel passend zijn, en het moet fatsoenlijk worden beloond. Arbeidsvoorwaarden en werkomstandigheden moeten in orde zijn. De vraag naar werk moet aansluiten bij het aanbod. Vaste contracten moeten worden beschermd. Mensen die moeite hebben om werk te vinden moeten begeleiding krijgen. Belemmeringen voor mensen met een beperking moeten worden weggenomen. Discriminatie moet worden uitgebannen. Er moeten goede voorzieningen zijn voor mensen met weinig kans op de gewone arbeidsmarkt.

2.1 Rondkomen met je inkomen

Inwoners met voldoende middelen zijn doorgaans gezonder en leven langer. Voor hen is het makkelijker om bijvoorbeeld gezond te eten, leuke dingen te doen met hun sociale netwerk en ervaren geen stress vanwege financiële problemen. Armoede is het gebrek aan geld, niet aan karakter. Het heeft een verwoestend effect. Het vergroot de kansenongelijkheid, je draagt het je hele leven mee, gaat ten koste van de gezondheid, en het beperkt de mogelijkheden om mee te doen in de samenleving. Armoede is simpelweg onacceptabel, wij willen het met alle kracht bestrijden en volgen experimenten zoals 'Gewoon geld geven' op de voet.

Wat wij willen

- Via de wijkwijzers en belangrijke partners in de stad bestrijden we armoede en schulden. Het gebruik van onze lokale regelingen willen we vergroten. Wij voeren de 'voorzieningen check' in, er komt één aanvraagformulier en komt een mobiele spreekkamer voor de wijken. Ook blijven we samenwerken met huisartsen, verloskundigen en andere zorgverleners die de signalen herkennen en naast de mensen staan.
- Enschedeërs moeten op één plek terecht kunnen met al hun vragen over inkomensondersteuning. Die plek wordt fysiek, telefonisch en online bereikbaar.
- Werk moet lonen. Daarom steunen wij de landelijke lobby voor een hoger minimumloon. Lokaal maken wij ons hard om een armoedeval tegen te gaan. Regelingen voor mensen met een laag inkomen worden verruimd.
- Mensen die vanuit een uitkering gaan werken mogen geen last krijgen van het verrekenen van subsidies en toeslagen. Aan het werk gaan mag niet leiden tot inkomensdaling.
- De aanpak van laaggeletterdheid zetten we onverminderd door. Moeite hebben met taal zorgt ervoor dat je geen goede baan kunt krijgen en geen mogelijkheden hebt om door te leren.
- We gebruiken de inzichten uit de schaarste theorie om onze inwoners zo goed mogelijk bij te kunnen staan. De schaarste theorie richt zich op de invloed van geldzorgen op het gedrag van mensen en de gevolgen die dat heeft voor de keuzes die iemand daardoor maakt.
- We zijn proactief in de schuldenaanpak via vroegtijdige signalering.
- Langjarige schulden bij de gemeente worden kwijtgescholden en als het nodig is spreken we andere organisaties en bedrijven aan op hun incassobeleid. We willen maatwerk.
- Meer saneringskredieten tegen een lage rente voor mensen met veel schulden. Dit wil zeggen dat de Stadsbank de schulden overneemt en de enige schuldeiser wordt.
- Blijvende inzet op het Jongeren Perspectieffonds. Als jongeren teruggaan naar school en een startkwalificatie of diploma halen, dan schelden we een deel van hun schulden kwijt.
- Bewindvoering is niet alleen een taak van de markt.

- De mogelijkheden van bijzondere bijstand worden verruimd. Daarmee vergoeden we noodzakelijke kosten, zoals medische (mond)zorg of de vervanging van witgoed.
- Zolang de Voedselbank en de Kledingbank noodzakelijk zijn, blijft de gemeente deze voorzieningen steunen, bijvoorbeeld via geschikte huisvesting of financiering.
- Het kindpakket wordt uitgebreid tot en met 21 jaar. We willen meer begeleiding en voorlichting via school en werkplek.
- Een integrale armoede aanpak die zich richt op de hele leefomgeving van kinderen, te beginnen bij het verbeteren van de onzekere en instabiele thuissituatie. Wij volgen de adviezen op van de Kinderombudsvrouw.
- Empowerment van kinderen, jongeren (en hun ouders) zodat zij beter gezien worden, en voorbereid worden op hun toekomst.
- Voortzetting van de proactieve en grondige ondersteuning van de gedupeerden van de kindertoeslagenaffaire. Daar waar wij kunnen nemen we schulden over en ondersteunen we onze inwoners ruimschoots om mee te kunnen blijven doen.
- Het verspreiden van gratis menstruatieproducten op (basis)scholen, bibliotheken, buurthuizen, sportverenigingen, speeltuinen, wijkcentra en in de jeugdzorg. Omdat er veel (jonge) vrouwen zijn die die producten niet zelf kunnen betalen.

2.2 Economie, innovatie en goed werk

Enschede is als centrumgemeente de economische motor van de regio waarin ook veel innovaties op gang komen. Er is een breed en gevarieerd aanbod aan banen in alle sectoren van de samenleving. Onderwijs en zakelijke dienstverlening zijn prominent aanwezig, maar er zijn ook veel bedrijven in de maakindustrie en de transportsector. De opkomst van high-tech is belangrijk. Hierin is jarenlang ook met veel steun van de EU geïnvesteerd, en dat levert veel nieuwe bedrijvigheid op, en goede banen voor alle opleidingsniveaus. Ook in de nabije toekomst gaat high-tech een cruciale rol spelen voor met name duurzaamheid en duurzame energievoorziening, robotisering voor de kwaliteit van werken in de productie en de zorg, en digitalisering om onderwijs en deelname in de democratische besluitvorming voor iedereen mogelijk te maken.

Wat wij willen

- De gemeente voert een vestigingsbeleid dat voorrang geeft aan bedrijven die bijdragen aan de lokale arbeidsmarkt, en zet zich vooral in voor de groei van regiogebonden bedrijven.
- De gemeente zoekt het gesprek met grote bedrijven (die vaak minder regiogebonden zijn) om hun investeringen in Twente te bevorderen, en om tijdig op de hoogte te zijn als banen dreigen te verdwijnen.
- De schaarse ruimte op bedrijventerreinen wordt optimaal benut, en duurzaamheid wordt een criterium voor toewijzing.
- Een gedegen evaluatie van Technology Base Twente is nodig voordat we over gaan tot nieuwe investeringen. Voorop staat een haalbare economische invulling van het gebied, met werkgelegenheid en behoud van landschappelijke kwaliteit.
- Ondersteuning bieden aan lokale werkgevers bij het aannemen van personeel met afstand tot de arbeidsmarkt.
- Het Twente Board is opgericht om regionaal economisch beleid te voeren. We steunen die aanpak op voorwaarde dat democratische controle door de Twentse Gemeenteraden mogelijk is. Er moet inzicht worden gegeven in activiteiten en resultaten. Daarnaast willen we meer beleidsmatige economische samenwerking in Euregio-verband, vooral met buurgemeenten zoals Gronau en Münster.
- De gemeente, de regio Twente, de provincie Overijssel en de Rijksoverheid stellen allemaal geld beschikbaar om te investeren op belangrijke terreinen als werk, zorg, onderwijs en cultuur. Om te

voorkomen dat een wirwar van kleine projecten ontstaat moeten subsidies en investeringen op elkaar afgestemd worden.

- De regio moet goed gebruik maken van het steun- en herstelfonds van de Europese Unie.
- Meer mogelijkheden voor omscholing voor mensen die willen gaan werken in de publieke sector, zorg, in het onderwijs, bij de politie, of in de techniek. De gemeente werkt daartoe samen met onderwijsinstellingen, met name het beroepsonderwijs.
- We willen initiatieven als het Twents Fonds voor Vakmanschap en Ikbindr voortzetten en mogelijk uitbreiden. We staan voor een leven lang leren en ontwikkelen.
- Betaalbare kinder- en buitenschoolse opvang zodat iedereen die dat wil aan het werk kan.

2.3 Goede arbeidsvoorwaarden

De PvdA vindt het belangrijk om tijdelijk werk goed te reguleren. Tijdelijke banen zouden een uitzondering moeten zijn en schijnzelfstandigheid moet worden tegengegaan. Sommige mensen kiezen er bewust voor om zzp'er te worden, of om alleen tijdelijk werk aan te nemen. Dat is geen probleem zolang het een vrijwillige keuze is. Bekend is dat veel deeltijders en zzp-ers slecht verzekerd zijn en te weinig of geen pensioen opbouwen. Daarom willen we de bestaanszekerheid van mensen zonder vast contract in de gaten houden. Daarnaast staan we kritisch tegenover de tendens in de publieke sector om vrijwilligers in te zetten voor werk dat eerder door betaalde werknemers werd verricht. Als er dan toch vrijwilligers worden ingezet, dan moet voorzien zijn in goede verzekeringen, begeleiding en in scholing, en er moeten afspraken gemaakt worden die gericht zijn op doorgroeien naar een (vast) contract.

Wat wij willen

- De gemeente streeft naar duurzame arbeidsrelaties met haar medewerkers, betaalt haar werknemers tenminste 120% van het minimumloon, en betaalt gelijk loon voor gelijk werk. Ze geeft als opdrachtgever en subsidieverlener voorrang aan bedrijven en instellingen die dat ook doen.
- Zzp-ers hebben dezelfde rechten en plichten als andere werknemers, tenzij wet of CAO anders voorschrijven. Als de gemeente opdrachtgever is ziet ze er in het kader van goed werkgeverschap op toe dat de tarieven een arbeidsongeschiktheids- en pensioenverzekering mogelijk maken.
- Vrijwilligers worden in staat gesteld om cursussen te volgen waarmee ze hun positie op de arbeidsmarkt kunnen verbeteren.
- De schaarste aan stageplekken wordt verminderd door te investeren in stagemakelaars, door vanuit de gemeente zelf meer stages aan te bieden, en door stagediscriminatie tegen te gaan.

2.4 De begeleiding naar werk

We willen belemmeringen wegnemen voor mensen die nu een zinvolle daginvulling hebben en naar beschut werk of een reguliere baan doorstromen. Een terugstroomgarantie is daar een onderdeel van. Iedereen moet zich naar haar of zijn mogelijkheden kunnen ontplooien.

Wat wij willen

- Meer aandacht in de Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak voor mensen die op latere leeftijd arbeidsongeschikt worden.
- Basisbanen worden ingevoerd op plekken die belangrijk zijn voor onze lokale samenleving. Basisbanen zijn maatschappelijke banen voor werkzoekenden die na lang proberen nog steeds tussen de wal en het schip vallen. De basisbaan zorgt ervoor dat je meedoet, dat je nuttig bent en dat je daarvoor salaris ontvangt. De basisbaan heeft niet tot doel door te stromen naar regulier werk.
- Mensen met een Participatiewet uitkering hebben vaak problemen op meerdere leefgebieden. Deze worden zoveel als mogelijk met hen opgelost, zodat zij weer mee kunnen doen en/of begeleid kunnen worden naar werk.

- We investeren in technologische ontwikkelingen die het werk makkelijker maken, in het bijzonder voor mensen met een arbeidsbeperking. Denk hierbij aan robotisering.
- De mogelijkheden om betaald werk of vrijwilligerswerk te verrichten vanuit de bijstand worden verruimd, om zo eerste stappen te kunnen zetten op weg naar re-integreren op de arbeidsmarkt. Hiervoor wordt één op één maatwerk geleverd.
- Wij willen af van de kostendelersnorm.

2.5 De rol van de gemeente

De gemeente vervult verschillende taken op het gebied van werk en inkomen. Ze is een belangrijke werkgever, een grote opdrachtgever aan andere werkgevers, uitvoerder van de Participatiewet, verantwoordelijk voor het toekennen van vergunningen, en ze is het aanspreekpunt voor organisaties met wie moet worden samengewerkt op het gebied van werk en inkomen, zoals UWV, bedrijven, en onderwijsinstellingen. De gemeente heeft dus een voorbeeldrol en kan veel meer het voortouw nemen in overleggen met andere werkgevers en met regionale en nationale beleidsorganen.

Wat wij willen

- Als het gaat om beloning, ontwikkeling, diversiteit in alle lagen, arbeidsomstandigheden, en non-discriminatie (inclusieve arbeidsmarkt) geeft de gemeente zelf het goede voorbeeld. Dat geldt ook voor duurzaamheid en lokale inkoop. De eisen die de gemeente aan zichzelf stelt, stelt ze ook aan toeleveranciers en opdrachtnemers.
- De gemeente biedt werkgelegenheid op alle opleidingsniveaus en stopt met verdere uitbesteding en met het verzelfstandigen van organisatieonderdelen. Zij neemt de medewerkers van ondersteunende diensten zoals schoonmaak en catering zelf in dienst.
- De gemeente onderzoekt jaarlijks binnen de eigen organisatie de verhouding tussen vaste en tijdelijke contracten.
- Enschedeërs die afhankelijk zijn van de bijstand ondersteunen we met maatwerk en leggen we geen onzinnige regels en controles op. We gaan uit van vertrouwen in plaats van wantrouwen. De bijstand is een recht, en niet een gunst die door een verplichte tegenprestatie moet worden 'verdiend'.

3 Betrokken zorg en ondersteuning voor iedereen

Het kan iedereen overkomen dat je het niet meer alleen kunt redden omdat je gezondheid je in de steek laat. De PvdA wil dat je er dan op kunt vertrouwen dat je de juiste zorg en aandacht krijgt op basis van wat je nodig hebt.

Gezondheid is niet vanzelfsprekend, ook niet in een welvarend land als Nederland. Zorg moet goed, betaalbaar en toegankelijk zijn. Socio-economische gezondheidsverschillen zijn voor de PvdA niet acceptabel.

3.1 De basis op orde

Voor de PvdA staan welzijn en gezondheid voorop. We vinden voorkomen beter dan genezen. Iedereen moet een gezond leven kunnen leiden. Dankzij preventie is minder vaak dure zorg nodig.

De menselijke maat moet weer centraal staan, of het nu gaat om zorg of om preventie. De mens gaat boven het systeem. We willen daarom de rol versterken van zorgorganisaties en maatschappelijke instanties die ook op die manier werken.

De toegang tot zorg en welzijn moet zo eenvoudig mogelijk zijn. Als iemand een eigen netwerk heeft, of nog tot op zekere hoogte zelfredzaam is, mag dat voor de gemeente geen reden zijn om hulp te weigeren. Maatwerk is nodig. Iedere vraag om zorg en welzijn is uniek en iedere wijk en ieder dorp is uniek.

Wat wij willen:

- Verbetering en versterking van de publieke gezondheidszorg. De coronapandemie laat zien dat een forse versterking van de GGD noodzakelijk is.
- Doorgaan met het aanbieden van de zorgverzekeringen van de Gemeentepolis voor inwoners met een laag inkomen;
- Een huisarts voor iedereen. We willen het voor huisartsen aantrekkelijker maken om zich in onze gemeente te vestigen.
- In de wijk worden zinvolle dagactiviteiten aangeboden die voor iedereen toegankelijk zijn.
- De nieuw opgerichte 'Bewoners Adviesraad Sociaal' wordt een volwaardige partner bij het maken en evalueren van gemeentelijk beleid voor het sociaal domein.
- Extra aandacht voor wijken waar zorg en ondersteuning het hardst nodig is. Ongelijk investeren is gerechtvaardigd.
- Er moet in Enschede een volwaardig ziekenhuis zijn. Afspraken over specialisatie tussen de ziekenhuizen in de regio moeten niet leiden tot een minder breed aanbod.
- Goede fysieke toegang tot zorg en welzijn voor iedereen: voldoende parkeerplaatsen en goede bereikbaarheid met het openbaar vervoer.
- Zorg- en welzijnsvoorzieningen communiceren eenvoudig om ook mensen die moeite hebben met lezen en schrijven te bereiken.
- Het actief inzetten om in contact te komen met mensen die zorg mijden via bijvoorbeeld bemoeizorg.
- Een goede dekking van AED's en voldoende hiervoor opgeleide inwoners, de opleiding van de inwoners wordt vergoed.
- De digitale transformatie van zorg en zorg op afstand willen we ook toegankelijk maken voor mensen die laaggeletterd, kleurenblind zijn of die beperkte digitale vaardigheden hebben.
- Wij strijden voor de veiligheid van bezoekers aan de abortuskliniek en treden hard op tegen intimidatie van demonstranten. De bufferzone rondom de kliniek wordt zo nodig vergroot.

3.2 Wijkteams en wijkwijzers

Wijkteams en inmiddels ook Wijkwijzers spelen een centrale rol in de hulp- en dienstverlening in Enschede. Er zijn Wijkwijzers op zoveel mogelijk plekken in de stad. Ze geven voorlichting, ze kunnen doorverwijzen naar het wijkteam of naar andere hulpverlening. De PvdA wil dat de Wijkwijzers professioneel opereren, met professionals en getrainde ervaringsdeskundigen.

De negen wijkteams, geven informatie en bieden ondersteuning aan mensen met een beperking en/of chronische ziekte, bij psychosociale en opvoedingsproblemen. Ze kunnen doorverwijzen naar gespecialiseerde zorgverleners, zodat hulp snel kan worden ingezet.

Wat wij willen:

- Regelmatige, op verbetering gerichte evaluaties van de wijkteams.
- De personele bezetting van de wijkteams past bij hun takenpakket. Er wordt nu té veel van de wijkteams gevraagd.
- Onderling bindende afspraken tussen de betrokken organisaties over de inzet van professionals en eventuele vrijwilligers.
- De wijkwijzers, de wijkteams en hun partners in het sociaal domein zijn toegerust om problemen in een vroeg stadium te signaleren.
- De wijkteams krijgen extra middelen om te helpen voorkomen dat echtscheidingen onttaarden in vechtscheidingen.
- Wijkwijzers kunnen zich ontwikkelen tot dé plek in de buurt waar iedereen samenkomt, waar mensen kunnen binnenlopen met welke vraag dan ook. Waar je aandacht krijgt en hulp, bijvoorbeeld als je uitleg nodig hebt om brieven te begrijpen. We steunen wijkwijzers XL zoals beschreven in de nota 'Het vernieuwen van de toegang tot zorg en ondersteuning'. We willen dat ze, in goede samenwerking met wijkraden en buurtcommissies, uitgroeien tot wijkwijzers XXL.

3.3 Jeugdzorg en -welzijn

Ieder kind heeft het recht om op een veilige en fijne manier op te groeien. Soms lukt dit ouders niet. Deze ouders worden op een eenvoudige manier, in eigen buurt, ondersteund met de opvoeding. Soms is het versterken van eigen mogelijkheden niet voldoende, en is strakke regie nodig om problemen zo snel mogelijk de baas te zijn. Wij vinden dat er dan voor een kind of een gezin één plan moet zijn, met één regisseur die zorgt dat dat plan goed wordt uitgevoerd.

Wat wij willen:

- Elke school heeft een eigen jeugdhulpverlener, naar het voorbeeld van de pilot 'Onderwijs Jeugdhulp Arrangementen'
- Huisartsen maken gebruik van de Jeugd 'Praktijk Ondersteuner Huisartsen' voor geestelijke gezondheidszorg.
- Ieder kind ziet een keer per jaar de schooltandarts.
- 'Kansrijke Start' wordt uitgebreid, en beschikbaar gemaakt voor alle kinderen in kwetsbare situaties. Dit betekent dat wij inzetten op samenhangend jeugdbeleid van min 9 maanden tot 23 jaar, met extra aandacht voor de eerste 1000 dagen van een kind.
- Voor jonge ouders in een kwetsbare positie komen er gespecialiseerde wijkcoaches.
- De wachtlijsten voor GGZ voor jongeren worden zo snel mogelijk weggewerkt.
- Soms is de gezinssituatie zo ernstig dat een kind uit huis moet worden geplaatst. Dan is het goed als er pleegouders gevonden kunnen worden. Pleegouders zijn goud waard, maar er zijn er te weinig. De PvdA wil dat de gemeente actief bijdraagt aan de werving van nieuwe pleegouders, belemmeringen weghaalt, en pleegouders ondersteuning biedt.

- In het geval van huiselijk geweld wordt de dader uit huis geplaatst. Wanneer de veiligheid van kinderen in het geding is, moet er zorgvuldig maar ook doortastend worden opgetreden. Daarbij geldt dat kinderen niet thuishoren in een opvang, maar in een thuis. De gemeente zorgt voor passende en snel beschikbare huisvesting.

3.4 Ouderenzorg en -welzijn

De meeste ouderen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen en de regie voeren over hun leven. De PvdA streeft naar een inclusieve samenleving, en vindt dat ouderen op een volwaardige manier moeten kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. De gemeente mag niet uitgaan van de zelfredzaamheid van mensen.

Wat wij willen:

- Ouderen worden betrokken bij de ontwikkeling van beleid, en bij de uitvoering van dat beleid. De Bewoners Adviesraad Sociaal (BAS) geeft daarover advies.
- De sociale basis van ouderen wordt indien nodig versterkt en professioneel begeleid, indien nodig door een verhoogde inzet van welzijnswerkers.
- Bij de (her)inrichting van de stad wordt rekening gehouden met beperkingen en ziekten die ouderdom met zich mee kunnen brengen. Het gaat om zorg en ondersteuning, om bereikbaarheid en toegankelijkheid van sociale, culturele en recreatieve voorzieningen, en om aanpassingen in de openbare ruimte. Elke straat krijgt een stoep.
- De mogelijkheden en de procedures om ondersteuning te krijgen van de wijkteams moeten duidelijk zijn.
- De aanvragen voor huishoudelijke ondersteuning en hulpmiddelen die ouderen nodig hebben om zelfstandig te kunnen blijven wonen worden met de menselijke maat beoordeeld. Dit zonder lange wachtlijsten.
- In elke wijk een woonservicezone: een gebied met aangepaste woningen, met wijkvoorzieningen voor gezondheidszorg, welzijn, vrije tijd en sport, en met publieke ontmoetingsruimtes, dat goed bereikbaar is met openbaar vervoer.
- Een lokale alliantie 'eenzaamheid'. De gemeente werkt samen met zorg- en welzijnsorganisaties en andere lokale partners om eenzaamheid tegen te gaan.
- Enschede wordt een dementievriendelijke stad.

3.5 Wonen en zorg

Het liefst wonen mensen zo lang mogelijk in hun eigen wijk/dorp. Om dat mogelijk te maken hebben Enschedeërs de juiste ondersteuning nodig op het juiste moment. Lange wachtlijsten mogen hierbij niet in de weg zitten. We maken een 'woonzorg visie' en werken intensief samen met allerlei partijen in de stad, zoals de woningcorporaties, geestelijke gezondheidszorg, politie, welzijn en iedereen die een steentje bij kan dragen.

Door te investeren in passende woningen, zoals wooncomplexen met een huismeester en algemene voorzieningen, willen we voorkomen dat mensen in de knel komen. In de woningbouwplannen willen we dat er extra aandacht komt voor passende vormen van volkshuisvesting voor ouderen. Als we het fysieke domein anders en slimmer inrichten, hoeft er minder een beroep gedaan te worden op de zorg.

Wat wij willen:

- Het oprichten van een Hanny Flore team om nieuwe vormen van ouderenhuisvesting te bevorderen. Dit team bekijkt waar de wensen liggen, knelpunten zitten, welke kansen er zijn en adviseert de gemeente gevraagd en ongevraagd.

- Meer diversiteit in het woningaanbod en voldoende betaalbare seniorenwoningen in Enschede, voor zowel vitale ouderen als voor ouderen die aanpassingen in hun woning nodig hebben. We moedigen bijzondere woonvormen aan, zoals Hof Enschede.
- Actief ondersteunen van ontwikkelingen waardoor Enschedeërs zelfstandig kunnen blijven wonen ongeacht hun leeftijd, bijvoorbeeld met behulp van domotica. In het aanbod van zorg en ondersteuning wordt meer nadruk gelegd op zorg aan huis.
- Dak- en thuisloosheid oplossen, als voorloper in Nederland, "wonen is een mensenrecht". Mocht het nodig zijn, helpen wij inwoners die dak- en thuisloos zijn geworden aan passende woonruimte.
- Gebruiken van de bewezen succesvolle methodiek Housing First en het experimenteren met aanpakken zoals 'Onder de pannen', 'het Bouwdepot' en het aanstellen van een 'jongerenregisseur'.
- Urgentieverklaringen voor inwoners die dit nodig hebben. Wachtlijsten van meerdere jaren voor een vervolgplek zoals Beschermd Wonen zijn onacceptabel. Het direct beschikbaar stellen van een woning voor ouders met kinderen. Zij horen niet in de crisisopvang of in tijdelijke woonruimten.

3.6 Mantelzorg

Onze samenleving kan niet zonder mensen die mantelzorg verlenen. Dat kan variëren van dag en nacht klaarstaan voor je naasten tot af en toe een boodschap doen voor de burens. Mensen steken vaak veel energie in deze zorg. Ze doen dat met liefde, maar intensieve mantelzorg is zwaar. Mantelzorg is geen vrijwilligerswerk, het overkomt je, en het risico op overbelasting is groot. Mantelzorgers moeten ontlast worden.

Wat wij willen:

- Zicht krijgen op alle mantelzorgers in onze stad en, waar nodig en gewenst, hen ondersteunen. De financiering van die ondersteuning is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente, zorgverzekeraar en het zorgkantoor.
- Mantelzorgers worden geïnformeerd over de beschikbare ondersteuningsmogelijkheden zoals een financiële tegemoetkoming.
- Eén steunpunt mantelzorg met een mantelzorgconsulent maakt dat mantelzorgers niet langer in een woud van loketten en formulieren belanden.
- Eén op de vijf jongeren is mantelzorger, en dat heeft grote impact. Jonge mantelzorgers krijgen speciale aandacht en ondersteuning van de gemeente, die daarbij samenwerkt met scholen, huisartsen en zorgverleners.

3.7 Welzijn

Welzijnswerkers zijn de smeeroil van de samenleving. Deze functie moet in ere worden hersteld. Daarom willen wij het professioneel welzijnswerk versterken. Dat vraagt om een structurele aanwezigheid in de wijken. Wij streven naar één aanbieder per stadsdeel met een sterk ingebedde structuur en met historisch besef. Het aanbesteden van welzijn is onverstandig gebleken. Er moet continuïteit komen in de financiering van het welzijnswerk.

Wat wij willen:

- Welzijnswerk is beschikbaar voor alle inwoners van Enschede, maar heeft als belangrijkste functie het ondersteunen van kwetsbare inwoners en groepen in de stadsdelen.
- Het welzijnswerk heeft een signalerende en analyserende rol op het gebied van trends en ontwikkelingen in de wijken en krijgt hierin het vertrouwen van de gemeente.

- De gemeenteactiviteiten ondersteunen die erop gericht zijn om de verschillen tussen groepen – culturele verschillen, maar ook verschillen tussen praktisch en theoretisch opgeleide mensen – te overbruggen. Faciliteren dat welzijnswerkers een bijdrage leveren aan versterking van de gemeenschapszin in de wijk. Bevorderen diversiteit en inclusiviteit.
- Welzijnswerkers gaan meer duurzame verbindingen met bewoners aan met als doel de leefbaarheid te vergroten.
- De kinderactiviteiten en de Jeugd Viva die uitgevoerd worden door de speeltuinen worden structureel gefinancierd.
- Schooluitval wordt onder andere door jongerenwerkers bestreden, op middelbare scholen en in het vervolgonderwijs. Hierdoor voorkomen we dat problemen verergeren en later zwaardere hulp of zorg nodig is
- Overlast van hangjongeren kan worden tegengegaan door het jongerenwerk preventief en meer structureel in te zetten op straat.
- Vroegtijdige signalering maakt dat jongeren met problemen geen probleemjongeren worden. Het professionele jongerenwerk maakt in alle stadsdelen gebruik van eenduidige methodieken, die passen bij het karakter van de wijk.
- Bestaande welzijnsvoorzieningen gaan elkaar versterken en niet meer concurreren, het belang van de bewoners gaat voor het organisatiebelang.

3.8 Financiering en Organisatie

Enschede gaat te maken krijgen met een piek in de vergrijzing. De zorgkosten voor mensen van 65 jaar en ouder zullen jaarlijks met 2,5% stijgen. De rijksoverheid moet bijdragen in die kosten. Maar als de rijksbijdrage - aan de gemeente of aan een zorgpartij - niet toereikend is moet de gemeente haar verantwoordelijkheid nemen. Als je zorg nodig hebt moet je die zorg ook krijgen. Leidend is de zorg die nodig is, niet een papieren werkelijkheid. Administratieve eisen worden teruggedrongen. En er wordt gewerkt met zorgpartijen die Enschede en haar inwoners kennen en die zijn geworteld in onze samenleving.

Wat wij willen:

- In Enschede is er alleen plaats voor zorg- en welzijnsorganisaties die bereid zijn om samen te werken. Wij willen geen marktwerking in zorg en welzijn.
- Subsidierelaties die uitgaan van vertrouwen in zorg- en welzijnswerkers en het gezamenlijk komen tot duidelijke verantwoording per jaar. Op deze manier zijn we als gemeente betrouwbaar, voorspelbaar en maken we innovatie mogelijk.
- De rijksoverheid duidelijk blijven maken dat Enschede te weinig geld krijgt voor de zorg die de gemeente wil en moet geven.
- Bij nieuwe zorgaanbieders wordt vooraf onderzoek gedaan naar kwaliteit van dienstverlening en naar integriteit.
- Oormerken van geld dat de rijksoverheid aan de gemeente toekent voor een bepaald doel – bijvoorbeeld armoedebestrijding, maatschappelijke opvang en beschermd wonen.
- Wij willen een inkomensafhankelijke bijdrage voor de Wmo. Nu geldt een vast tarief voor iedereen. De gemeente heeft de vrijheid om bepaalde inkomensgroepen minder te laten betalen. Wij willen dat de gemeente die vrijheid gebruikt tot het moment waarop de bijdrage voor de Wmo weer inkomensafhankelijk is.
- Zo min mogelijk aanbestedingen. En als er dan toch moet worden aanbesteed: voorwaarde voor inschrijving is dat een organisatie Enschede goed kent, maatschappelijk verantwoord onderneemt, en een inclusief beleid voert.
- Experimenten met vaste zorg- en welzijnsaanbieders per wijk of stadsdeel.

4

Leefbare en veilige wijken

4.1 Leefbaarheid

Elke Enschedeër verdient een goede woon- en leefomgeving die kansen biedt voor een gelukkig leven. Dat is de basis voor leefbaarheid: groepen buurtbewoners die de kracht hebben en zich gesteund voelen om er het beste van te maken. Die inwoners willen wij een steuntje in de rug geven, hen helpen waar dat nodig is en de buurt via hen een stem geven en een buurtagenda op te stellen. Dat ondersteunen we ook met cijfers waarover de gemeente beschikt. Waarbij de beleving van 'schoon, groen en veilig', die vaak flink afwijkt van cijfers, voor ons zwaar weegt.

We kijken daarbij niet weg van conflicterende belangen, of van buurten waar mensen overleven door dat ze in de illegaliteit belanden. Of waar koop en sociale huur – met alle kansen voor een gemengde gemeenschap – juist tot afstand of zelfs spanningen leidt. Daarbij is ook de fysieke omgeving van belang die schoon en goed onderhouden is, veilig qua wegverkeer, met zo min mogelijk geluidsoverlast, goed verlicht en goed toegankelijk voor iedereen, met plekken waar je als inwoners fijn samen kunt zitten.

Enschede heeft buurten en wijken die extra aandacht nodig hebben. Waar veel mensen in grote onzekerheid verkeren over hun inkomen, het gevoel van onveiligheid sterk is, en de gezondheid van te veel inwoners zorgelijk. De wijkenaanpak uit het verleden, zoals de Vogelaarwijken, heeft in Enschede aantoonbare successen opgeleverd. De PvdA wil dat de leefbaarheid van wijken opnieuw centraal komt te staan.

Wat wij willen:

- Een wijkenbeleid waarin de leefbaarheid centraal staat.
- De komende jaren extra investeren in de buurten, dorpen en wijken waar de sociale problematiek het grootst is. Het uitgangspunt daarbij is het gesprek tussen inwoners, wijkprofessionals, scholen, sportverenigingen en andere sleutelfiguren met als doel de leefbaarheid duurzaam te vergroten.
- Er worden slimme verbindingen gelegd tussen bewoners en welzijnsorganisaties met als doel de leefbaarheid te vergroten. Hierdoor kunnen we de regie op het welzijnswerk versterken, zodat bestaande welzijnsvoorzieningen niet concurrerend werken maar elkaar versterken.
- Wijkbewoners worden gestimuleerd om activiteiten op buurt- en wijkniveau zoveel mogelijk zelf te organiseren en uit te voeren, vanuit het principe 'zoveel mogelijk door en voor bewoners'. De gemeente faciliteert hen en stelt zich daarbij niet bureaucratisch op.
- De wijkbudgetten moeten worden verhoogd en inwoners moeten beter over de wijkbudgetten worden geïnformeerd.
- De gemeente zorgt voor voldoende ontmoetingsplekken in alle wijken. Ze garandeert de continuïteit en financiering van bestaande wijkcentra, buurthuizen, speeltuinen en kinderboerderijen, en richt nieuwe op waar dat nodig is.
- Right to Challenge. Inwoners hebben het recht om de gemeente uit te dagen gemeentelijke taken anders te organiseren en desnoods over te nemen als zij denken het zelf beter te kunnen doen. Hiervoor moet financiële ruimte worden gemaakt binnen het welzijnsbudget.
- Wijkagenten, hulpverleners en huismeesters moeten goed bereikbaar zijn.

4.2 Veiligheid

Veiligheid raakt alle aspecten van de woon- en leefomgeving, leefbaarheid en veiligheid gaan hand in hand. Het is de taak van onze gemeente om samen met de politie en brandweer de veiligheid in buurten, wijken en dorpen te garanderen, maar ze kan dat niet alleen. Voor een veilige stad is iedereen nodig. Op straat, in huis, maar ook op internet. De coronacrisis laat zien wat al een tijd speelde: inbraken nemen af, maar cyberinbraken nemen toe.

Onveiligheid is niet gelijk over de stad verdeeld. Zo hebben sommige wijken meer dan andere te maken met geweld op straat. Mensen worden geïntimideerd, ook in Enschede. In alle sociale situaties komt onveiligheid voor: thuis, op school, op het werk, op straat, op het sportterrein. Daarom moeten voorlichting, preventie en handhaving zo dicht mogelijk bij de 'bron' plaatsvinden, op de plek en in de situaties waar onveiligheid ontstaat.

Wat wij willen:

Wijken

- Per wijk wordt een veiligheids- en preventieplan opgesteld, met zoveel mogelijk inbreng van de inwoners uit de wijk. Voor de 'hot-spots' zoals fietstunneltjes en parken, zoeken wij samen met buurtbewoners naar oplossingen, zoals betere verlichting en, waar de wet het toestaat, cameratoezicht.
- Voor meldingen over overlast en onveiligheid is 24/7 bereikbaarheid noodzakelijk. Daarom moet de gemeente de sociale media acties van de politie Twente ondersteunen om het 'makkelijk' melden systeem te verbeteren.
- In wijken waar de onveiligheid groter is willen wij meer vaste wijkagenten en meer buurt- en jongerenwerkers. Wijkagenten mogen niet steeds voor andere (regionale of landelijke) klussen uit de wijk worden geplukt.
- Per wijk is er een preventief signaleringsnetwerk dat ook als vangnet kan dienen als dat nodig is.

Thuis

- Geweld achter de voordeur moet zo vroeg mogelijk gesignaleerd worden; hulpverlening en welzijnswerk worden daar beter op toegerust, en de rol van scholen en sportclubs wordt versterkt.
- Huiselijk geweld staat meestal niet op zichzelf. Vaak is er ook sprake van verslavingsproblematiek, armoede of mentale problemen. De begeleiding van gezinnen wordt daarop afgestemd.

Scholen, bedrijven, sportclubs

- Scholen, bedrijven, en sportclubs moeten alert zijn op interne onveiligheid. Leden en medewerkers moeten problemen kunnen bespreken en incidenten kunnen melden zonder bang te hoeven zijn voor negatieve gevolgen. Het moet in alle gevallen duidelijk zijn waar meldingen gedaan kunnen worden en op welke wijze ze zullen worden behandeld.
- Mensen die bij hun werk met geweld en intimidatie van klanten of omstanders te maken krijgen (bijvoorbeeld docenten, hulpdiensten, baliemedewerkers) krijgen met voorrang ondersteuning door de politie.
- Organisaties zoals de GGD en Tactus geven op alle scholen voorlichting over alcohol en drugs.
- Kinderen en jongeren krijgen voorlichting van ervaringsdeskundigen om hen weerbaar te maken tegen uitnodigingen van (cyber)criminelen.

Openbare ruimte

- We willen onveiligheid en overlast voorkomen door preventie, en bestrijden door stevige handhaving. Het jongerenwerk wordt betrokken bij de aanpak van jongeren die overlast veroorzaken, waarbij die aanpak wordt afgestemd op het karakter van de wijk.
- Enschede heeft een drukbezocht uitgaanscentrum dat voor iedereen veilig moet blijven, van welke sekse, religie of culturele achtergrond dan ook. Gemeente en politie zetten daar sterk op in en treden hard op tegen discriminatie en intolerantie.

- Wij willen Boa's extra ondersteunen om ervoor te zorgen dat het veilig en goed vertoeven is in alle wijken van de stad. Het is belangrijk dat Boa's goed opgeleid worden.
- We willen mensen die dak- en thuisloos zijn en mensen met verslavingsproblemen de juiste hulpverlening en voldoende zorg bieden om daarmee ook overlast te verminderen. De gemeente moet met alle hulpverleningsinstanties samenwerken om deze mensen nieuw perspectief te geven.

Mensenhandel

- Nog steeds worden meisjes, jongens en jonge vrouwen verleid, onderdrukt en uitgebuit. Dat geldt ook voor misbruik en uitbuiting van mensen zonder geldige verblijfsstatus en arbeidsmigranten. We willen dat de politie, hulpverleners en betrokken maatschappelijke organisaties voldoende deskundig zijn en goed samenwerken met (inter)nationale organisaties op dit gebied zoals FIER.
- Verbeteren van de huisvesting voor arbeidsmigranten.

Digitale veiligheid

- Het aantal cyberdelicten neemt snel toe. Het varieert van identiteitsfraude en ransomware tot sexting en sextortion die inwoners in gevaar brengen tot aanvallen op bedrijven die grote bedrijfsschade veroorzaken. We willen door kennis en bewustwording van cybercriminaliteit de weerbaarheid vergroten van inwoners, ondernemers en ambtenaren.

Drugs en ondermijning

- Wij willen een strenge aanpak van de productie en verspreiding van harddrugs en goede hulp aan mensen die aan harddrugs verslaafd zijn geraakt. Lokale, regionale en Euregionale samenwerking is hierbij het sleutelwoord.
- Wij willen dat de gemeente herhaald onderzoek laat doen naar ondermijning die samenhangt met de productie en verspreiding van harddrugs, liefst samen met de andere Twentse gemeenten.
- Wij willen maatregelen om de risico's van 'partydrugs' te verkleinen. Op scholen en in het uitgaansleven moet voorlichting worden gegeven over de gezondheidsrisico's. Hiermee wordt het gebruik uit de taboesfeer gehaald, en wordt tegelijkertijd de vanzelfsprekendheid van het gebruik ter discussie gesteld.
- We blijven pleiten voor legalisering van wietteelt, liefst in regionaal verband, en voor regulering van de aanvoer van coffeeshops. Dat zou leiden tot minder criminaliteit, minder overlast en minder onveiligheid rond de productie en aanvoer, en het zou illegale kwekerijen uit woonwijken verdrijven.

5 Een tolerante stad

In Enschede mag je zijn wie je bent. Onze inwoners hebben kwaliteiten en talenten, de diversiteit die zij meebrengen is prachtig en leidt tot nieuwe mogelijkheden. Wij willen dat iedereen mee kan doen. Er is geen ruimte voor discriminatie, uitsluiting en intolerantie. Wie zich hier tegen uitspreekt kan op onze steun rekenen.

Openbare voorzieningen moeten voor iedereen toegankelijk en veilig zijn. Voor veel Enschedeërs zijn de sociale en fysieke drempels te hoog om zich vrij te bewegen door de stad. Samen met belangenorganisaties bekijken we regelmatig de openbare ruimte, de voorzieningen en ook de dienstverlening. Gemeenten werken nog veel met doelgroepenbeleid, waarbij per groep gekeken wordt wat nodig is.

Voor bijvoorbeeld LHBTI+-personen, mensen met een beperking en mensen met een migratieachtergrond werd apart beleid ontwikkeld. Wij willen naar een inclusief beleid, dat erom gaat dat iederéén volwaardig mee kan doen, ongeacht leeftijd, huidskleur, culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten, levensbeschouwing, seksuele voorkeur of beperkingen. Onze uitdaging is: hoe kom je tot inclusief beleid dat recht doet aan de diversiteit van alle inwoners in de samenleving?

Diversiteit is een feit, inclusiviteit is een keuze.

Er valt toch nog veel te verbeteren op het gebied van emancipatie van vrouwen.

- Wij willen beleid dat gendersensitief is. Nog steeds krijgen mannen en vrouwen vaak verschillende rollen toegeschreven. Wij willen dat drempels worden weggenomen. Inclusieve organisaties kijken bewust naar diversiteit van de werknemers en zoeken dus naar medewerkers met verschillende opleidingen en achtergronden. De gemeente geeft het goede voorbeeld.
- Wij gaan door met het bestrijden van seksuele straatintimidatie en blijven campagnes als 'ben je oké' steunen. Vrouwen ervaren nog dagelijks onveiligheid op straat. Onveilige plekken worden geïdentificeerd, de handhaving wordt uitgebreid, en daders worden vervolgd.
- Steun voor organisaties die zich inspanssen voor het verbeteren van de positie van vrouwen, zoals Sive. Op 8 maart besteden we aandacht aan Internationale Vrouwendag.

5.1 Het VN-Verdrag Handicap

In oktober 1992 keurde de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties een resolutie goed waarin 3 december tot Internationale Dag van mensen met een beperking werd verklaard. Iedereen moet mee kunnen doen, daarom past Enschede dit verdrag toe.

Het verdrag bestrijkt verschillende domeinen: wonen, vervoer, opleiding, inkomen. Om die reden willen we dat er een portefeuillehouder VN Verdrag Handicap komt en dat het VN Verdrag Handicap onderdeel wordt van de waardendiscussie die de nieuwe Gemeenteraad gaat voeren zodat het nieuwe College deze en soortgelijke toetsingskaders mee gaat nemen in het voorbereiden van raadsvoorstellen.

Wij willen dat het nieuwe college in samenspraak met alle betrokkenen een inclusie-agenda053 opstelt en deze op 3 december 2022 aan de gemeenteraad ter goedkeuring voorlegt. Inclusie betekent hier dat de samenleving in al haar facetten wordt aangepast zodat mensen met een beperking volwaardig kunnen deelnemen, conform het VN-verdrag Handicap.

Wat wij willen:

- Een commissie toegankelijkheid die in het kader van het VN Verdrag Handicap de gemeente gevraagd en ongevraagd adviseert.

- Elk jaar op 3 december wordt een inclusie-agenda053 aan de gemeenteraad ter goedkeuring voorgelegd, te beginnen in 2022.
- Het stads- en streekvervoer, de buurtbus en treinen zijn zelfstandig toegankelijk voor iedereen. Dat geldt ook voor de NS stations. Vervoer is geen gunst, maar een voorwaarde voor meedoen.
- Alle openbare gebouwen zijn toegankelijk voor mensen met een beperking.
- De gemeentelijke websites worden versneld optimaal toegankelijk gemaakt voor mensen met (zintuiglijke) beperkingen.
- Lokale ondernemers worden gestimuleerd om het aspect toegankelijkheid onderdeel te maken van hun bedrijfsvoering.
- In de binnenstad is er iedere paar honderd meter een vrij toegankelijk toilet. Mensen met een ziekte of beperking moeten er zeker van kunnen zijn dat er een toiletvoorziening in de buurt is. Dat geldt ook voor ouderen en voor ouders van hele jonge kinderen.

5.2 Digitalisering

De gemeente moet waarborgen dat communicatie alle burgers kan bereiken. Daarom moeten altijd meerdere wegen worden bewandeld. Bijvoorbeeld voor mensen met een visuele beperking een voorleesmogelijkheid en ondersteuning voor burgers die niet over digitale vaardigheden beschikken. Het is belangrijk dat inwoners begrijpen waarom een bepaalde beslissing is genomen.

Wat wij willen:

- Als de gemeente verwijst naar digitale informatie, is er ook een knop om de tekst voor te laten lezen.
- Ondersteuning voor mensen die niet over digitale vaardigheden beschikken; daarom altijd naast digitale informatie ook een ander informatiekanaal gebruiken.
- Besluiten moeten inhoudelijk gemotiveerd zijn; verwijzen naar een wetsartikel of verordening is daarbij niet voldoende.

5.3 LHBTI+

We willen seksuele diversiteit breed in de samenleving bespreekbaar maken, ook daar waar seksuele diversiteit als een probleem wordt gezien. Er is in het bijzonder aandacht voor hulpvragen van mensen uit een multiculturele achtergrond en voor een volwaardige plek in de samenleving voor mensen afkomstig uit multiculturele en orthodox-religieuze kringen.

Wat wij willen:

- Een zo divers mogelijke samenstelling van het gemeentepersoneel, met inbegrip van het college van B&W.
- De gemeente Enschede sluit zich aan bij Workplace Pride.
- De Enschede Eclips is het Pride-monument in Enschede in het bijzonder voor de LHBTI+ gemeenschap. Wij staan achter dit initiatief en werken mee om dit te realiseren.
- Inclusief beleid (zoals emancipatie) wordt onderdeel van een wethouders portefeuille. Er komt een heldere emancipatiestrategie.
- De gemeente lobbyt voor de opening van een Transgenderpoli in Enschede.
- Vrijheid van onderwijs is geen vrijbrief voor onverdraagzaamheid of de inperking van rechten. Scholen bieden een veilige plek voor LHBTI+'ers. Signalen over intolerantie en discriminatie worden gemeld bij de onderwijsinspectie.
- We zien dat niet alle jongeren seksuele en relationele vorming en voorlichting krijgen. Sexting komt steeds vaker voor. Daarom willen we extra inzetten op seksuele weerbaarheid van

kwetsbare groepen én op het voorkomen van seksuele intimidatie of seksueel geweld.

- We intensiveren de aanpak van anti LHBTI+ geweld, met name door meer geld uit te trekken voor Roze in Blauw.
- De gemeente steunt organisaties en activiteiten die de positie van LHBTI+'ers willen verbeteren, zoals de op preventie, bescherming en voorlichting gerichte activiteiten van COC Twente Achterhoek.
- We steunen voorzieningen die een veilige ontmoetingsplaats bieden voor LHBTI+ groepen zoals het Transgendercafé, Mercury Café voor mensen met een beperking, Jong en Out voor jongeren tot en met 18 jaar, OooZoSoos voor 50+'ers, en Rainbow Meet-up voor mensen met een niet-westerse achtergrond. Daarnaast worden LHBTI+ vriendelijke horeca en evenementen gefaciliteerd.

5.4 Vluchtelingen en asielzoekers

Solidariteit is een uitgangspunt voor het politiek handelen van de PvdA in Enschede. Die solidariteit is gericht op zowel het individu als op de samenleving.

Vluchtelingen en asielzoekers hebben die steun nodig. Het betreft vaak getraumatiseerde mensen. Er is speciale aandacht nodig om deze mensen op te vangen en te helpen om in Enschede hun plek te vinden en in te burgeren.

De PvdA wil dat er een speciaal integraal programma wordt ontwikkeld om de inburgering vorm te geven. Vluchtelingen kunnen alleen hun plek vinden als de Enschedese bevolking daarbij wordt ingeschakeld. Dat betekent het betrekken van wijkraden, verenigingen, religieuze en andere maatschappelijke organisaties.

Asielzoekers die niet voor rijksopvang in aanmerking komen en een band met Enschede/Twente hebben worden in Enschede opgevangen. We zorgen dat er naast opvang ook een gericht programma komt waarin mensen kunnen werken aan hun toekomst. Enschede zal zich proactief opstellen om de opvang van asielzoekers te faciliteren.

Wat wij willen:

- Statushouders die zich in Enschede vestigen worden intensief begeleid. De begeleiding is gericht op inburgering, het leren van de taal, behandeling van opgelopen trauma's en het vinden van werk. De begeleiding wordt vormgegeven door de inschakeling van Enschedese maatschappelijke organisaties, Vluchtelingenwerk, het welzijnswerk en GGZ-instellingen. Een integrale aanpak is nodig. Bij voorkeur wordt voor elke toegelaten vluchteling een "noaber" gezocht, een die haar of hem begeleidt om de weg te vinden in Enschede.
- De opvangfaciliteit voor asielzoekers, de zgn. Bed, Bad en Brood opvang (BBB) wordt gehandhaafd zolang er behoefte aan is, en er is voldoende deskundige begeleiding aanwezig.
- Wij staan positief tegenover de opvang van vluchtelingen in Enschede, op voorwaarde dat die omvang in verhouding staat tot de draagkracht van de stad. We vinden dat Enschede zich pro-actief moet opstellen, en niet moet afwachten tot het COA of de Rijksoverheid een beroep op ons doet. We sluiten een AZC in Enschede niet uit, maar we geven de voorkeur aan kleinschalige opvang in de verschillende wijken, buurten en dorpen.

5.5 Eenzaamheid

Eenzaamheid is een stil probleem. Volgens de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen van GGD, CBS en RIVM was in 2020 van de inwoners van Enschede 51% eenzaam, en 12% ernstig tot zeer ernstig eenzaam. Dat is boven het landelijk gemiddelde.

Inmiddels is er een actieplan van Samen1Twente dat gericht is op het verminderen van eenzaamheid in Enschede. Het plan verdient alle steun. Daarnaast zijn verdere maatregelen mogelijk in de sfeer van wonen, zorg en welzijn die helpen voorkomen dat mensen zich eenzaam voelen, of die hen helpen om een netwerk van sociale contacten op te bouwen.

Wat wij willen:

- De gemeente blijft het actieplan van Samen1Twente voluit steunen.
- Contactberoepen, zoals kappers, kunnen worden betrokken bij het bestrijden van eenzaamheid.
- Verandering van de organisatie van zorg in het kader van de Wmo. Degenen die praktische zorg bieden, zoals huishoudelijke hulp, zouden ook tijd moeten hebben om mensen te vragen hoe het met hen gaat.
- Mensen die in sociaal isolement leven worden actief uitgenodigd om de ontmoetingsplekken te bezoeken die in de wijken ingericht gaan worden. Als het nodig is wordt vervoer georganiseerd.
- Levensloopbestendige en gelijkvloerse wooncomplexen met ontmoetingsplekken en zorgvoorzieningen om eenzaamheid te bestrijden en passende zorg te kunnen bieden.

6 Onderwijs als basis voor kansengelijkheid

Ieder kind verdient een goede school. Op school leer je lezen en schrijven. Op school maak je vrienden, word je uitgedaagd om te ontdekken wie je bent, en word je geholpen om je dromen waar te maken. Daarom is het belangrijk dat er goede leraren voor de klas staan. We willen de positie van leraren verbeteren. We willen dat er voor hen voldoende kansen zijn om zich verder te ontwikkelen, en dat hun professionele autonomie behouden blijft. En we zien het belang van omscholingstrajecten voor zij-instromers, zodat er op korte en langere termijn voldoende leraren zijn.

Maar scholen zijn nog niet voor iedereen een plek die genoeg kansen geeft voor het verdere leven. Op dit moment neemt de kansengelijkheid in het onderwijs toe. Voor de PvdA is dat onaanvaardbaar. Zeker in onze stad, waar een kwart van de inwoners moeite heeft met lezen en schrijven in het dagelijks leven. Wij gaan er alles aan doen om kansengelijkheid in onze gemeente te bevorderen en leerachterstanden en laaggeletterdheid tegen te gaan. Dat vraagt om een langdurige inzet en ongelijk investeren. De 'Kansenkaart' laat precies zien in welke delen van de stad dit nodig is. Samen met onderwijsinstellingen en jeugd- en welzijnswerkers wordt een meerjarenprogramma ontwikkeld waarin er veel aandacht is voor de sociale omgeving van leerlingen en het ontwikkelen van Life Skills. Ouders worden daarbij betrokken.

Wij strijden voor een kansrijk Enschede, voor alle kinderen. Dat betekent onverminderd en structureel investeren in gelijke kansen voor de komende 10 jaar.

6.1 De school als ontmoetingsplek

School is veel dan een plek waar je leert. Het is ook een plek waar je elkaar ontmoet en leert samenwerken. Het is belangrijk dat kinderen van verschillende achtergronden elkaar ontmoeten. Daarom moet er in elke wijk aantrekkelijk onderwijs zijn zodat een school in de eigen wijk voor meer ouders een vanzelfsprekende keuze wordt.

Wat wij willen:

- Een gratis voorschool voor alle kinderen vanaf 2 jaar. Daarnaast willen we het aanbod en de kwaliteit van de voor- en voerschoolse (VVE) trajecten op het huidige hoge niveau houden.
- De brede brugklas, waar leerlingen de tijd krijgen om zich te ontwikkelen en om erachter te komen welk onderwijs het beste bij hen past.
- Een gratis weekendschool voor jongeren die dat nodig hebben. Hier maken jongeren tussen de tien en 14 jaar kennis met enthousiaste professionals en hun uiteenlopende vakgebieden om ze te helpen oriënteren op hun toekomstige school- en werkloopbaan.
- Schooluitval voorkomen door vroege signalering en tijdig handelen. We geven leerplichtambtenaren meer ruimte om maatwerk toe te passen. Vroegtijdige schoolverlaters blijven we actief benaderen om hen weer naar werk of school te begeleiden. Als dat betekent dat de participatiewet breed moet worden geïnterpreteerd, dan bieden we die ruimte.
- Meer samenwerking tussen scholen en culturele instellingen. Dit verbreedt de kijk op onze samenleving en helpt kinderen om zich te verplaatsen in de cultuur van anderen. Dat bevordert het onderling begrip en respect voor elkaar, van levensbelang in een diverse stad als Enschede.

6.2 Onderwijs als talentontwikkeling

Goed onderwijs betekent dat ieder kind de kans krijgt om haar of zijn talenten te ontwikkelen. Het ene kind is praktisch ingesteld, het andere meer theoretisch. Er is geen reden om het ene hoger aan te slaan dan het andere, en we willen daarom af van termen als 'laagopgeleid' en 'hoogopgeleid'. Het uitgangspunt moet zijn dat we recht doen aan de mogelijkheden van ieder kind. En we willen ouders beter informeren, want vaak ontbreekt kennis over de vele mogelijkheden die het beroepsonderwijs te bieden heeft.

Wij zouden ook willen dat meer mensen kennismaken met praktische vaardigheden zoals metselen, houtbewerking, koken, bakken, visagie, of kleding maken. Niet alleen gericht op de arbeidsmarkt, maar bedoeld voor iedereen die iets wil leren. Dat zou ook het imago van het beroepsonderwijs ten goede kunnen komen.

Vanaf 2022 gaat de gemeente weer zelf inburgerings- en alfabetiseringscursussen organiseren. Van hieruit kan ook een link gelegd worden naar beroepsopleidingen. Iedereen komt hiervoor in aanmerking: herintreders, vaak vrouwen met kinderen, maar ook mensen met een buitenlandse achtergrond en mensen die een tweede kans nodig hebben.

Wat wij willen:

- Verbetering van de doorstroming naar een ander niveau of schooltype, om de kans te vergroten dat leerlingen uitkomen bij onderwijs dat het beste bij hen past.
- Alle kinderen gaan met een startkwalificatie van school. Voortijdig schoolverlaten gaan wij tegen en we gaan door met 'de Twentse Belofte'.
- Meer naschoolse activiteiten, om leerlingen meer kans te geven om hun interesses en talenten te ontdekken. In wijken met veel kwetsbare gezinnen wordt extra aandacht gegeven aan sport, techniek, media, cultuur en natuur.
- We stimuleren initiatieven die kinderen in aanraking brengen met sport, cultuur en muziek. We investeren in sportverenigingen, bibliotheken, cultuurfondsen en maatschappelijke organisaties. Daarbij willen we voorkomen dat armoede de ontwikkeling van kinderen in de weg staat.
- Kennis van de Enschedese geschiedenis, met het oog op een meer gelijkwaardige toekomst voor iedereen. Het 700-jarig bestaan van Enschede geeft gelegenheid om de aandacht te vestigen op iedereen die de stad heeft gemaakt.
- Vakleerkrachten voor gymnastiek en muziek. We leggen hiermee niet alleen de basis voor goed bewegings- en muziekonderwijs, maar verminderen ook de druk op de reguliere leerkrachten.
- Meertaligheid in het onderwijs. Het komt de ontwikkeling van kinderen ten goede als zij meerdere talen beheersen. We zien daarom meertaligheid als kracht en verwelkomen en stimuleren scholen die vanuit dit ideaal onderwijs geven. Voorbeelden hiervan zijn scholen die tweetalig onderwijs (TTO) of Internationale Schakelklassen (ISK) aanbieden.
- We steunen het project 'Bibliotheek op School' dat de toegang tot eigentijdse boeken wil verbeteren. Lezen is een belangrijk middel in de strijd tegen laaggeletterdheid.
- Voortzetting van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA), een samenwerkingsprogramma tussen onderwijs, gemeente en ondernemers om kansengelijkheid te bevorderen.

6.3 School is een veilige plek

Het onderwijs is inclusief, en de school is voor ieder kind een goede en bovenal veilige plek. We blijven pesten en intimidatie actief bestrijden. Als er behoefte is aan extra zorg wordt die zo dichtbij mogelijk geregeld, bij voorkeur op de school zelf.

Wat wij willen

- Doorgaan met de Onderwijs Jeugdhulp Arrangementen (OJA). Scholen onderhouden contact met de wijkagent en met de wijkteams, zodat school en zorg op elkaar aansluiten en vroege signalering mogelijk is.
- Een plaats waar ouders terecht kunnen voor opvoedingsondersteuning of voor hulp met het

Kindpakket.

- Ouderplatforms die bijdragen aan grotere betrokkenheid van ouders.
- Geen kinderen die zonder ontbijt naar school komen, want dat zet hen (nog meer) op achterstand.
- Bestrijding van seksuele intimidatie en seksueel geweld op scholen. Scholen kunnen signalen van huiselijk geweld, loverboyproblematiek, en (online) seksuele intimidatie en chantage vroegtijdig signaleren. Enschede moet zich aansluiten bij de VWS/Sense campagne seksuele gezondheid.
- Onderwijs vraagt om een rustige omgeving, ruime klaslokalen en goede gymzalen met voldoende spel- en sportmiddelen. Dat moet uitgangspunt zijn bij het bouwen of verbouwen van scholen. En schoolpleinen zijn groen en uitdagend.

6.4 Het lerarentekort

De komende jaren zullen veel leerkrachten met pensioen gaan. We willen onderzoeken op welke wijze zij betrokken kunnen blijven bij het onderwijs.

En er is sprake van een salariskloof tussen leerkrachten in het basis- en voortgezet onderwijs. Die kunnen we lokaal niet dichten, maar we kunnen als gemeente wel de randvoorwaarden scheppen om werk in het basisonderwijs aantrekkelijker te maken.

Wat wij willen:

- Jongeren die een opleiding aan de Pabo willen volgen, maar die dreigen te struikelen op de taal- of rekentoets, bieden we extra begeleidingsuren.
- Scholen voor voortgezet onderwijs stellen zich beschikbaar als opleidingsschool voor studenten die nu elders een alfa- of gammastudie volgen en voor de klas willen.
- Studenten die uit Enschede afkomstig zijn en elders studeren worden actief benaderd om in Enschede stage te lopen. Zo proberen we een binding met Enschede te behouden.
- Opleidingsscholen bieden extra begeleiding aan zij-instromers en beginnende docenten, zodat zij een goede start in het onderwijs kunnen maken.
- Enschedese scholen stimuleren om gezamenlijk een wervingscampagne voor het aantrekken van leraren te organiseren.
- Parkeervergunningen voor leraren, zodat leraren niet voor een parkeervergunning hoeven te betalen als ze bijvoorbeeld op een school in het centrum werken.

6.5 Studenten zijn de toekomst

Enschede is een bruisende studentenstad. Onze studenten dragen bij aan onze toekomstige samenleving en zijn daar zelf ook onderdeel van. De PvdA is er voor alle studenten. Of je nu een opleiding volgt op het ROC, Saxion of op de Universiteit Twente.

Wat wij willen:

- Het ROC opnemen in RoomSpot, zodat ook mbo-studenten via deze weg een kamer in Enschede kunnen vinden.
- Voldoende aandacht voor studentenhuysvesting, zodat Enschede aantrekkelijk blijft als studentenstad. Wij stemmen in met tijdelijke woonunits om acute woningnood onder studenten op te lossen, op voorwaarde dat duidelijk is wanneer die tijdelijke units worden vervangen door permanente huysvesting.
- Financiering van leerbanen, zodat studenten van praktische beroepsopleidingen kunnen leren en werken tegelijkertijd.
- Extra begeleiding voor jonge mbo-studenten. Mbo-studenten zijn vaak nog minderjarig en hebben daarom een intensievere begeleiding nodig, bijvoorbeeld bij het vinden van stages. De studenten

die dit nodig hebben, krijgen extra hulp. De gemeente moet hierover met het ROC in gesprek gaan en waar mogelijk ondersteuning bieden.

- Betere aansluiting tussen studierichtingen en de arbeidsmarkt. Samen met werkgevers wordt onderzocht hoe die aansluiting in Enschede kan worden verbeterd.
- Het stagetekort verkleinen door intensieve samenwerking tussen onze afdeling economie, arbeidsconsulenten participatiewet en het ROC. Stagediscriminatie moet worden uitgebannen. Daarnaast gaan we als gemeente de vergoeding voor mbo stagiairs gelijktrekken met het hbo en wo.
- Investeren in voldoende studieruimte voor studenten en scholieren. Die ruimte moet ook in het weekend beschikbaar zijn.
- Korting op culturele en sportvoorzieningen voor mbo-, hbo- en wo-studenten.

7 Ruimtelijke orde- ning en verkeer

Enschede heeft de ambitie te groeien naar 170.000 inwoners. Dat is alleen maar mogelijk als er voldoende passende en betaalbare woningen gerealiseerd worden.

Het gaat niet alleen om méér woningen. Er is ook aandacht nodig voor de verduurzaming van de woningvoorraad, voor het woon-zorg vraagstuk als gevolg van de vergrijzing, en voor de stapeling van problemen in buurten en wijken. En we willen dat de stad groen blijft, of liever nog, dat ze groener wordt.

Stedelijk beleid moet dus sociaal en duurzaam zijn en het leefklimaat in de stad bevorderen. Enschede moet aantrekkelijker en gezonder worden, bewoonbaar blijven, aantrekkelijk zijn voor toeristen, en beter bestand zijn tegen klimaatverandering.

Bij invoering van de omgevingswet krijgen inwoners mede de regie wanneer besluiten worden genomen die ingrijpend zijn voor de leefomgeving. Het publieke belang weegt zwaarder dan de logica van de markt.

7.1 Het stedelijk gebied

Enschede is de grootste stad van Twente. De centrumfunctie op het gebied van detailhandel, gezondheid, onderwijs, cultuur en recreatie schept verplichtingen, maar ook kansen. Het verder versterken van de centrumfunctie moet bijdragen aan een goed woonklimaat.

De woonfunctie van de stad, en vooral ook van het centrum, moet voor alle inkomensgroepen verder ontwikkeld worden. We willen dat de gemeente de regie blijft voeren over de ruimtelijke ontwikkeling van de stad, en dat ze om die reden terughoudend is als het gaat om de verkoop van grond aan private partijen.

Als winkelstad doet Enschede het goed. Veel winkels van nieuwkomers en soms ook internationale merken kiezen voor een vestiging in de binnenstad, en dat stimuleert economische groei. Creatieve ondernemers die zich in het centrum vestigen zorgen voor een nog meer onderscheidend aanbod aan winkels en activiteiten. Culturaanbod is een wezenlijk onderdeel van een aantrekkelijke stad.

Enschede is een groene stad, ingebed in een groene omgeving. Bouwen is nodig, maar het moet gebeuren op een manier die niet tot verstening van de stad leidt. Groen maakt een stad aantrekkelijk, verbetert de luchtkwaliteit en voorkomt hittestress. In toekomstige bouwprojecten moet 'groen' een randvoorwaarde zijn. Daarbij moet ook recht worden gedaan aan de eigenheid van onze kleine kernen in het landelijk gebied.

Wat wij willen:

- Een aantrekkelijke woonstad met een gevarieerd aanbod op het gebied van wonen, werken, cultuur en winkelen, ook in de wijken en dorpen.
- Het koesteren en beschermen van cultuurhistorische stads- en dorpsgezichten en panden.
- Behoud en versterking van de centrumfunctie van Enschede.
- Sterkere regie van de gemeente over stedelijke ontwikkeling op het grondgebied van Enschede.
- De groei van Enschede vindt zoveel mogelijk plaats vanuit het hart, door herontwikkeling van bestaande locaties en door verdichting en hoogbouw. De 'groene longen' van de stad

worden zo min mogelijk aangetast.

- Er wordt geen gebied met natuurwaarde opgeofferd aan woningbouw.
- Nieuwe wijken krijgen een voorbeeldfunctie op het gebied van duurzaamheid en zijn klimaatneutraal, voldoende groen, en voor alle inkomenscategorieën toegankelijk.

7.2 Het landelijk gebied

Enschede kent een uniek landelijk gebied met onze dorpen Lonneker, Boekelo, Usselo, Glanerbrug en de buurtschap Tweekelo. In juli 2021 is de Visie landelijk gebied vastgesteld. De visie benadrukt de bijzondere kwaliteit van het buitengebied van Enschede en formuleert acties om die te behouden. Het landelijk gebied heeft die aandacht nodig om niet aan kwaliteit in te boeten, om bereikbaar en leefbaar te blijven.

Bewoners van het landelijk gebied moeten betrokken worden bij de uitwerking van de plannen. De vorming van een stadsdeel Buitengebied zou die betrokkenheid een structureel karakter kunnen geven.

We stimuleren boeren om de transitie te maken naar een economisch verantwoorde bedrijfsvoering die tegelijkertijd een bijdrage levert aan duurzame voedselproductie, landschapsbehoud, bestrijding van ondermijning, en 'groene waardes'. En we gaan verrommeling tegen, helpen met asbestsanering, en kiezen onze prioriteiten zodanig dat een beroep kan worden gedaan op provinciale en landelijke financiering en Europese subsidies.

Het vliegveldterrein kent verschillende bestemmingen. Deels heeft het natuurwaarde en behoort het tot het landelijk gebied. De Technology Base heeft ruimte voor ondernemers en educatieve instellingen om innovaties verder te ontwikkelen. Ook is er ruimte voor proefproductie en industrieel onderzoek.

Wat wij willen:

- Sanering of nieuwe functies voor oude schuren, om ondermijning tegen te gaan. Die nieuwe functies worden samen met eigenaren ontwikkeld.
- De woonfunctie van het buitengebied wordt op waarde geschat en versterkt.

7.3 Verkeer

Zonder maatregelen zal het aantal auto's verder toenemen als gevolg van de groei van het aantal inwoners en de economische groei. Dit heeft gevolgen voor de luchtkwaliteit, de leefbaarheid, de doorstroming van het verkeer, en de openbare ruimte (parkeren). Daarom moet het autogebruik in het binnensingelgebied worden ontmoedigd en het langzaam verkeer (fietsen en wandelen) gestimuleerd, evenals het gebruik van het openbaar vervoer. Waar dat wenselijk is gaan we experimenteren met kleine 'dolmus' busjes en andere vernieuwende concepten die voortkomen uit de deeleconomie.

Wat wij willen:

- Geen doorgaand gemotoriseerd verkeer in het centrum, maar de goede bereikbaarheid voor winkeliers en bewoners in het binnensingelgebied blijft gegarandeerd.
- De ruimte in de stad verdelen op basis van gewenste mobiliteit, en beperkingen stellen aan vervoermiddelen die overlast of onveiligheid veroorzaken.
- Binnen de bebouwde kom 30 km zones, behalve op de invalswegen, de singel en de tweede ring.
- Maatregelen om het verkeersaanbod op de singel te verminderen en de doorstroming te verbeteren, bijvoorbeeld door op een aantal kruisingen het linksaf slaan tegen gaan of door gratis open-

baar vervoer aan te bieden

- Grijs voor Grijs: als we nieuw asfalt aanleggen kijken we waar oud asfalt weg kan.
- Goede en veilige fietsroutes in de schoolomgeving en door wijken met veilige oversteekplaatsen over drukke verkeersroutes. In 2030 moeten alle scholen via veilige fietsroutes kunnen worden bereikt.
- De voorzieningen voor de fiets worden uitgebreid met overdekte en met camera's beveiligde fietsenstallingen bij overstap- en stopplaatsen van buslijnen naar station en binnenstad, om het fietsgebruik aantrekkelijker te maken, fietsendiefstal terug te dringen, en het gevoel van veiligheid te vergroten.
- Betere registratie van verkeersongevallen in Enschede. Cijfers over het aantal ongevallen moeten niet alleen gebaseerd zijn op politieregistratie maar ook op meldingen van inwoners.
- Nieuwe taxi's en bussen zijn volledig elektrisch, en winkels in de binnenstad worden belevd door milieuvriendelijke bestel- of vrachtwagens.
- Verbetering van de reistijd tussen Enschede en de Randstad door betere aansluiting op andere belangrijke verbindingen, en een intercity-verbinding met Zwolle.
- De huidige spoorwegovergangen in het centrum (Korte Hengelsestraat en Wenninkgaarden) worden veiliger.

8

Duurzaamheid en milieu

We doen alles wat nodig is om duurzaamheid te bevorderen en om het milieu te beschermen. Dat helpt ook om onze directe omgeving en onze eigen gezondheid te beschermen. Verduurzaming is hard nodig, maar slaagt alleen als iedereen in staat is om mee te doen. De PvdA wil zorgen dat er draagvlak blijft voor verduurzaming, en wil ook zorgen voor betaalbare energielasten. Het mag niet zo zijn dat mensen in onze stad in financiële problemen komen door te hoge energielasten. Daarom investeren we in maatregelen om energie-armoede tegen te gaan.

8.1 Energietransitie

We moeten de energietransitie versnellen en onderschrijven de doelen en acties uit de Regionale Energie Strategie Twente (RES). We moeten vergroenen en verantwoordelijkheid nemen. De PvdA Enschede voert de Klimaatwet uit en onderschrijft het Klimaatakkoord van Parijs. We willen dat Enschede in 2050 volledig klimaatneutraal is.

Wat wij willen:

- Wij voeren de generatietoets in, de jeugd heeft de toekomst en krijgt een grote stem in onze plannen.
- De infrastructuur voor de stadsverwarming wordt versneld uitgebreid.
- Alle nieuwbouw in Enschede wordt energieneutraal.
- Bestaande woningen worden versneld energiezuinig gemaakt. Om woningisolatie betaalbaar te maken verstrekt de gemeente aan huiseigenaren een lening waarvan de afbetaling gedekt wordt door lagere energiekosten. Een vergelijkbare constructie wordt gebruikt om zonnepanelen op daken te stimuleren.
- Huiseigenaren worden actief benaderd met het oog op verduurzaming.
- Er komt een energie-bus om in de wijken advies te geven over de kosten en baten van verduurzaming. Wie een huis koopt krijgt gratis energieadvies aangeboden.
- Met woningbouwcorporaties worden afspraken gemaakt over het verduurzamen van woningen. In prestatieafspraken met de corporaties leggen we vast welke woningen op welk moment worden verduurzaamd. Uitgangspunt is steeds dat de totale huur en energie kosten voor bewoners niet toenemen.
- Als een corporatie haar woningen in een wijk gaat verduurzamen willen we dat ook alle andere woningen in die wijk worden verduurzaamd, dus ook vrije sector-huurwoningen en koopwoningen.
- De gemeente gaat actief de mogelijkheden van de bestaande subsidieregelingen onder de aandacht brengen.
- Voor zowel zonnepanelen als windmolens is het niet altijd eenvoudig om geschikte locaties te vinden. Bezwaren van omwonenden moeten serieus worden genomen, en omwonenden moeten als eersten profiteren van de opgewekte energie. We steunen de plaatsing van zonnepanelen en windmolens, bijvoorbeeld langs de A35/N35.
- Om optimaal gebruik te maken van schone energiebronnen, naast wind- en zonne-energie, moeten alle beschikbare technieken in de beschouwing worden betrokken, zoals geothermie en slimme seizoensopslag van warmte.
- De gemeente geeft voorrang aan lokale of regionale energiecoöperaties bij het verlenen van vergunningen voor opwekking van duurzame energie.
- Duurzaamheid wordt verankerd in het inkoopbeleid van de gemeente. We willen dat de gemeente 100% duurzame stroom inkoopt, en dat ze aan leveranciers en subsidie-ontvangende organisaties vraagt om datzelfde te doen.
- De gemeente maakt plaatsing van snelladers mogelijk. In de binnenstad willen wij een elektrische laadpaal op iedere vijf parkeerplaatsen. Buiten de zones voor betaald parkeren worden laadpalen

zoveel mogelijk bevorderd. Bij appartementencomplexen worden laad-paddenstoelen geplaatst voor het opladen tegen betaling.

- Scholen worden verduurzaamd. Schooldaken worden gebruikt voor zonnepanelen en er wordt geïnvesteerd in groene schoolpleinen en in isolatie en ventilatie (klasse A van het programma van eisen Frisse Scholen). Nieuwe schoolgebouwen zijn klimaatneutraal.
- Openbare verlichting wordt versneld omgezet in LED.
- In de komende jaren is een intensiever gebruik van de ondergrond te verwachten. Verschillende aspecten (mijnbouw, waterwinning, energieopslag) moeten goed op elkaar afgestemd worden middels een lange termijn visie. Hierin moet de gemeente een actief sturende rol op zich nemen.

8.2 Gezonde stad

De PvdA wil maatregelen om de uitstoot van fijnstof of andere vervuilende stoffen te beperken, in het bijzonder in het binnenstedelijk gebied. We blijven investeren in parken, kinderboerderijen, en volkstuinen, en we beschermen de 'groene longen' van de stad.

Wat wij willen:

- Om luchtvervuiling door open haarden en pellet kachels tegen te gaan worden schoorstenen voorzien van een elektrische katalysator. In het gemeentelijk bouwbesluit wordt opgenomen dat deze verplichting geldt voor alle bouw- en verbouwaanvragen vanaf 1 januari 2023.
- We brengen in kaart welke bedrijven veel vervuilende stoffen uitstoten. We gaan na of die bedrijven zich aan hun vergunning houden, en we maken afspraken om de uitstoot te verminderen.
- In de gemeente wordt het gebruik van gif tot een minimum beperkt. De gemeente kan niet verbieden wat landelijk is toegestaan, maar ze kan als werkgever en als opdrachtgever scherpe eisen stellen. Stoffen die de volksgezondheid bedreigen worden zoveel mogelijk geweerd. Dat geldt ook voor chemische stoffen die schadelijk zijn voor insecten.
- Het beleid met betrekking tot groen in de stad, inclusief de keuze van bomen en planten, is erop gericht om de biodiversiteit te vergroten.
- Strenger toezicht op overschrijding van geluids-, geur- en fijnstofnormen.

8.3 Schone stad

De PvdA wil dat per wijk een afvalbeheersplan wordt opgesteld, in samenspraak met de wijkbewoners. Mensen die het initiatief nemen om de stad schoon te houden en om afvalproblemen tegen te gaan worden ondersteund met materiaal en verwerkings-mogelijkheden.

Wat wij willen:

- Burgerinitiatieven om wijken en buurten schoon te houden worden ondersteund. We vinden ook dat de gemeente op het gebied van schoon/heel/veilig een ambassadeursfunctie heeft en inwoners proactief moet benaderen.
- Als gemeente in gesprek met Twence over de beste methode om afval in te zamelen en te verwerken. Als de uitkomst is dat nascheiding de voorkeur verdient boven het huidige Diftar systeem, dan kan dat het einde van Diftar betekenen.
- Zolang het Diftar-systeem in gebruik is moeten de bijeffecten ervan worden bestreden. Wij willen dat aanpassingen per wijk worden geëvalueerd.
- Enschede blijft aandeelhouder van Twence. Wij willen dat de gemeente een actief beleid voert om Twence te motiveren om nog meer circulair te gaan werken.

8.4 Gevolgen van klimaatverandering

Onze gemeente moet alles op alles zetten om de nu al merkbare gevolgen van klimaatverandering zo goed als mogelijk op te vangen, zoals extreme hitte, heftige regenbuien en langdurige droogte.

Wat wij willen:

- Om temperatuurstijging in de stad tegen te gaan wordt veel zorgvuldiger omgegaan met de bomen in de stad, wordt in elke wijk de groenvoorziening verbeterd, en worden in de binnenstad zoveel mogelijk stenen vervangen door groen.
- Het systeem van stadsbeken ('blauwe aders') wordt versterkt en uitgebreid.
- De waterbalans in de stad wordt stabiel gemaakt door regenwater vast te houden en tegelijk overtollig water af te voeren, onder andere door wadi's en spaarbekkens. Om verdroging tegen te gaan worden waar mogelijk regenpijpen afgekoppeld van de hemelwaterafvoer. Wij stellen daar een eenmalige verlaging van de zuiveringsheffing tegenover. Waar ontkoppelen niet mogelijk is zorgen we voor een regentonsubsidie.
- De gemeente geeft meer bekendheid aan de hulp die ze kan bieden om versteende tuinen te vergroenen.
- Hergebruik van hemelwater, in het bijzonder bij bouwontwikkeling, wordt gestimuleerd.

9
Sport

Sporten is leuk, gezond, draagt bij aan het welzijn, en het heeft ook een belangrijke maatschappelijke functie. Het zorgt voor binding in wijken en buurten en brengt mensen met diverse achtergronden bij elkaar.

Daarom willen we dat iedereen in Enschede de kans heeft om te sporten. We willen de sportdeelname van inwoners van Enschede verhogen door financiële belemmeringen weg te nemen, door sportverenigingen te steunen, en door sportaccommodaties in alle opzichten te verduurzamen. Ook willen wij het aantal sporturen op school verhogen.

Sportvoorzieningen kosten de gemeenschap geld, en dat mag ook want de opbrengst is groot. Mensen blijven gezonder, en welzijn en leefbaarheid in de wijken nemen toe. Daar komt bij dat we de kosten kunnen beperken door beter gebruik te maken van de mogelijkheden die sportaccommodaties te bieden hebben.

Er zijn ideeën genoeg om Enschede sportief te laten zijn, bijvoorbeeld in het Lokaal Sportakkoord. Die ideeën moeten worden omgezet in duurzaam gemeentelijk beleid.

9.1 Sport voor iedereen

De gemeente kan maatregelen nemen om het sporten en bewegen in Enschede te stimuleren. Ze kan recreatieve sport stimuleren door middel van voorzieningen in de openbare ruimte, zoals wandel- en hardlooproutes, en fitness in de parken. Financiële ondersteuning bieden aan degenen voor wie het lidmaatschap van een sportclub te duur is. Een breed aanbod aan sporten stimuleren. Initiatieven steunen die sport onderdeel maken van de dagbesteding van mensen met een zorgindicatie, zoals 'Kracht van Verenigingen'. Sport binnen bereik brengen van mensen met een beperking.

Wat wij willen:

- Naast het bestaande Jeugdfonds voor Sport en Cultuur Enschede (Stichting Leergeld) komt er een sportfonds voor volwassenen zodat wij ook voor hen de financiële belemmeringen wegnemen om te sporten.
- Meer mogelijkheden om te sporten voor mensen met een beperking.
- Meer faciliteiten voor sport en beweging. Naast accommodaties van sportclubs komen er voorzieningen in de openbare ruimte.
- Lage tarieven voor het gebruik van sport- en zwemaccommodaties, of een inkomensafhankelijke regeling.

9.2 Sportverenigingen en sportaccommodaties

Sportverenigingen zijn belangrijk voor een wijk. Ze voorzien in de behoefte aan sport en bewegen, en ze hebben een verbindende functie. Daarom moeten ze levensvatbaar zijn, en blijven. Met hulp van Sportaal en landelijke regelingen willen we de verenigingen versterken, en verbinden aan onderwijs en welzijn.

Sportaal moet als sportbedrijf van de gemeente een grotere rol gaan spelen in de ondersteuning van sportverenigingen en -initiatieven. Sportaal moet goed toegerust zijn voor die taak, zowel financieel als met gespecialiseerd personeel.

Daarbij moet naar multifunctionaliteit worden gestreefd. Als verschillende sportverenigingen van een enkel complex gebruik maken wordt de sociale binding groter, en worden de kosten lager. Dat geldt ook voor de samenwerking met het onderwijs en met welzijnsorganisaties.

Sportverenigingen kunnen hun maatschappelijke bijdrage vergroten door hun clubhuis beschikbaar te stellen aan anderen in hun wijk. Dat kunnen maatschappelijk organisaties zijn, maar ook bedrijven. Accommodaties zouden overdag gebruikt kunnen worden als werkruimte voor kleine bedrijven en zzp-ers.

De accommodaties moeten kwalitatief goed zijn en ze moeten goed onderhouden worden. We zetten gemeentelijke middelen in om clubs te helpen met dat onderhoud. Basisbanen zijn daarvoor bij uitstek geschikt. Verduurzaming van accommodaties is wenselijk, en moet financieel aantrekkelijk worden gemaakt.

Wat wij willen:

- Sportaal krijgt als taak om verenigingen toekomstbestendig te maken en buurt-initiatieven op het gebied van sport te stimuleren, en krijgt daar ook de middelen en gespecialiseerde mensen voor.
- De gemeente helpt verenigingen, ook financieel, om de werving, inzet en deskundigheid van het kader te vergroten.
- Een integraal huisvestingsplan voor openbare gebouwen en terreinen dat gericht is op samenwerking en integratie van maatschappelijke functies zoals sport, onderwijs, en wijk- en buurtvoorzieningen.
- Doorgaan met en uitbreiden van de Kracht van Verenigingen, Scoren in de wijk en de Ontmoetingsclusters.
- Sportaccommodaties worden zo multifunctioneel mogelijk. Ze bieden bovendien ruimte aan kleine bedrijven en zzp-ers.
- Verduurzaming van sportaccommodaties.
- Het nieuw te bouwen Aquadrome uit te breiden met recreatieve elementen zoals een kinderbad, een glijbaan en andere speelelementen.
- De initiatiefnemers uit Glanerbrug die zwembad De Brug nieuw leven in willen blazen (financieel) te ondersteunen.
- Het Slagman zo lang mogelijk open te houden.
- De ijsbaan blijft open en toegankelijk, bij voorkeur met regionale steun.

10 Kunst en Cultuur

Enschede is rijk aan kunst en cultuur. Er zijn bekende instituten en opleidingen zoals Rijksmuseum, Reisopera, AKI, en ArtEZ conservatorium. Daarnaast zijn er veel kleinere theaters en gezelschappen die misschien minder bekend zijn maar daarom niet minder belangrijk. Er zijn festivals en culturele evenementen, soms met landelijke uitstraling, beeldend en uitvoerend kunstenaars, veel verenigingen voor amateurkunst, en tal van culturele initiatieven van inwoners.

Die kunst en cultuur zijn belangrijk voor de stad. Ze bieden ontspanning en soms troost. Ze kunnen mensen verbinden. Laten zien dat de wereld meerdudig is. Creativiteit stimuleren. Tolerantie bevorderen. En voor wie dat allemaal niet genoeg is: kunst en cultuur maken een stad aantrekkelijk voor bedrijven en zijn dus belangrijk voor de economie.

10.1 Inkomsten en inkomens

Alle culturele instellingen in Enschede zijn hard getroffen door de coronacrisis. De grote instellingen werken samen in een Strategisch Cultuurberaad. Er wordt gewerkt aan een structuur die het de kleinere instellingen mogelijk maakt om samen op te trekken en die beter zicht geeft op de situatie waarin zij verkeren.

Wat wij willen:

- De gemeente besteedt per inwoner evenveel aan cultuur als Groningen, Arnhem, Eindhoven en Maastricht. Dat zijn de steden die, samen met Enschede, extra geld van het Rijk ontvangen vanwege hun positie als regionaal centrum.
- Een subsidiebeleid voor culturele instellingen dat gericht is op continuïteit. Het is niet goed als instellingen zich met minimale middelen moeten redden en soms een incidentele subsidie krijgen om de ergste nood te lenigen.
- Het gemeentelijk subsidiestelsel wordt toegankelijker gemaakt, en kunstenaars en instellingen worden geholpen om de weg te vinden in subsidiesystemen elders in het land.
- Een goede inkomenspositie voor individuele kunstenaars bij onze instellingen. Er zijn teveel voorbeelden van kunstenaars die werk buiten de kunstsector accepteren om in hun levensonderhoud te voorzien.
- De gemeente Enschede onderschrijft de 'Fair Practice Code' van de Raad voor Cultuur, en eist van organisaties die een vergunning of subsidie ontvangen om datzelfde te doen.
- De gemeente verbetert de positie van kunstenaars door hen te betrekken bij activiteiten op terreinen waar kunstenaars een belangrijke bijdrage kunnen leveren, zoals het verbeteren van de openbare ruimte, maatschappelijke vraagstukken en in het onderwijs.

10.2 Huisvesting ten behoeve van kunst en cultuur

Huisvesting is in onze stad een van de grote kwesties voor de kunst- en cultuursector. Voor veel amateurverenigingen, zoals koren, is het moeilijk om goede en betaalbare oefenruimte te vinden. Maar ook veel professionele kunstenaars hebben weinig zekerheid over hun huisvesting.

Wat wij willen:

- Toekomstige plannen voor stedelijke ontwikkeling houden rekening met de behoefte van de kunst- en cultuursector aan betaalbare huisvesting en atelierruimte.
- Panden die geschikt (betaalbaar) zijn als broedplaats voor kunstenaars blijven behouden, ook als ze geen bijzondere cultuurhistorische waarde hebben.
- De gemeente zet zich in om meer locaties voor amateurkunst beschikbaar te maken.

10.3 Verbinding met andere sectoren

In Enschede is er een sterke verbinding van kunst en cultuur met het onderwijs, zoals cultuureducatie en het cultuurmenu.

Wat wij willen:

- Steun voor bestaande activiteiten om kunst en cultuur met het onderwijs te verbinden. Daarnaast steunen we nieuwe initiatieven die zich richten op het voortgezet onderwijs, met name het vmbo, het mbo, en het praktijkonderwijs.
- De gemeente steunt de inzet van kunstenaars in het onderwijs om het cultuuronderwijs zo activerend en enthousiasmerend mogelijk te maken.
- Er komt een samenhangend programma, en er worden middelen beschikbaar gesteld, om kunst en cultuur met welzijn te verbinden – om een vernieuwende aanpak te ontwikkelen van thema's op het terrein van diversiteit, eenzaamheid, of sociaaleconomische achterstand.
- De gemeente ondersteunt wijkgerichte cultuureducatie.

10.4 De bibliotheek

Iedereen in Enschede moet toegang hebben tot lees- en studieplekken, boeken en hoogwaardige (digitale) informatiebronnen. De openbare bibliotheek geeft die toegang en biedt ook plaats aan cursussen voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven en voor alfabetiseringsgroepen, en aan cursussen om digitale vaardigheden te verbeteren.

Wat wij willen:

- De openbare bibliotheek gaat verhuizen naar het Muziekkwartier, met de ambitie om uit te groeien tot de Huiskamer van de stad. Zij blijft een betaalbare en toegankelijke plek voor alle inwoners van Enschede. De gemeente garandeert dat de bibliotheek niet ten onder gaat aan hoge huisvestingslasten.
- In de wijken blijven bibliotheken bestaan.
- De Huiskamer van de stad is op zondag geopend.

10.5 Cultureel erfgoed

Enschede moet een krachtig en vernieuwend beleid gaan voeren op het gebied van cultureel erfgoed. Veel waardevolle gebouwen en objecten waarin het verleden van onze stad zichtbaar is verdienen bescherming, met als kloppend hart een cultureel centrum waarin onze rijke stadshistorie op een aantrekkelijke manier wordt gepresenteerd.

Wat wij willen:

- Objecten en gebouwen die symbool staan voor de geschiedenis van Enschede worden beschermd door deze een monumentenstatus toe te kennen.
- Erfgoed benutten bij gebiedsontwikkeling. Dit levert zowel een bijdrage aan de kwaliteit van de ontwikkeling als aan het behoud van waardevolle gebouwen, gebieden en structuren.
- Er wordt in Enschede een goed toegankelijk en aantrekkelijk politiek-historisch-cultureel centrum en stadsarchief gerealiseerd waar onderzoek kan worden gedaan, waar tentoonstellingen kunnen worden georganiseerd, en waar politieke en culturele debatten kunnen plaatsvinden.
- Wij steunen het project om een gerestaureerde tram opnieuw in gebruik te nemen, op een traject tussen het station en Rijksmuseum/Museumfabriek.

10.6 Evenementen

De PvdA wil een evenementenbeleid waarin plaats is voor zowel commerciële als non-profit activiteiten. We maken geen onderscheid tussen kunstvormen. We willen dat alle kunstvormen, en alle genres, aan bod komen.

Wat wij willen:

- Optredens ten behoeve van de horeca zijn geen doel op zich, een levend centrum waarin mensen graag komen en zich cultureel ontwikkelen is dat wel. Evenementen en optredens die daartoe bijdragen worden gesteund door de gemeente.
- Amateurkunst verdient speciale aandacht. De WAK-week is belangrijk. Amateurkunst is waardevol en vormt een opstap naar professionele kunstbeoefening.
- Als evenementen vergunning- of meldingsplichtig zijn moet er een positieve houding van de vergunningverlener zijn. Aanvragen worden gestimuleerd, welwillend behandeld, en zo mogelijk wordt gewerkt op subsidiemogelijkheden.
- Afstemming met podia in andere Twentse gemeenten leidt tot een breder Twents cultuuraanbod. De gemeente zet zich daarvoor in.

11

Betrouwbare overheid

De gemeente is er voor alle inwoners. Iedere Enschedeër verdient het om gehoord te worden, en verdient een persoonlijke benadering. Voor een levendige democratie is het belangrijk dat iedereen kan deelnemen. Dat we kinderen van jongs af aan laten leren over democratie, en laten meedoen. En dat we open staan voor ideeën van bewoners. Enschedeërs weten vaak zelf prima wat er in hun omgeving speelt en welke oplossing mogelijk is. Inwoners die met eigen plannen komen voelen zich niet altijd serieus genomen. Ze verliezen zo het vertrouwen in de overheid en de politiek en haken soms teleurgesteld af.

Gemeentebestuur en inwoners moeten elkaar kunnen vertrouwen. De gemeente heeft met iedereen een open, integere en eerlijke communicatie, digitaal of fysiek. Het moet voor inwoners steeds duidelijk zijn wat de gemeente bedoelt, en op welke manier zij kunnen reageren en eventueel bezwaar aantekenen. Wij nemen de aanbevelingen uit het rapport 'Klem tussen balie en beleid' over.

Onze principes voor goed bestuur zijn helder: bestuur moet transparant zijn, verantwoording kunnen afleggen, integer zijn, en inwoners moeten behoorlijk worden behandeld.

11.1 Ruimte voor de stem van Enschedeërs

We willen een gemeente die toegankelijk en benaderbaar is en met bewoners meedenkt. Een gemeente die inwoners in een vroeg stadium bij besluitvorming betreft en hen als gelijkwaardige gesprekspartners beschouwt. Menselijk contact en bewustzijn van onbedoelde discriminatie is daarbij onontbeerlijk.

Wat wij willen:

- Inspraak en betrokkenheid bij de lokale besluitvorming zijn belangrijk. Daarom geven we in elk raadsvoorstel aan op welke manier inspraak is georganiseerd en hoe ervoor is gezorgd dat iedereen de gelegenheid heeft om mee te praten.
- Experimenten met nieuwe vormen van inspraak, zoals burgerberaad of G1000. Een aantal willekeurig gekozen inwoners wordt uitgenodigd om mee te denken over een specifiek onderwerp.
- Invoering van de generatietoets, om jongeren een grotere stem te geven in de plannen van de gemeente.
- Een jaarlijkse motiemarkt waarbij inwoners en organisaties moties kunnen indienen en verdedigen. Moties kunnen door de raad worden overgenomen.
- De gemeenteraad krijgt jaarlijks een overzicht van WOB-verzoeken en de wijze van afhandelen daarvan. Enschede voldoet zo snel als mogelijk aan de eisen van de WOO (Wet Open Overheid).
- Een heldere procedure voor het aanmelden van burgerinitiatieven en voor de ondersteuning van deze initiatieven.
- We kijken naar de aanpak "Vreedzaam". Deze in Utrecht ontwikkelde methode draagt bewezen bij aan democratisch burgerschap, het pedagogisch klimaat en de veiligheid op en rond scholen. Dit verdient navolging in Enschede.
- Onze gemeente krijgt een jongerenburgemeester.
- Het stadhuis is van alle inwoners, het is ons Huis van de Democratie. We willen dat elke leerling minimaal één keer in haar of zijn schoolcarrière in de raadszaal is geweest. Ook moedigen we het organiseren van debatwedstrijden aan, in het bijzonder voor het beroepsonderwijs..

11.2 Versterken van de lokale democratie

We koesteren onze lokale democratie, waarin de gekozen gemeenteraad de koers van de stad bepaalt. We moeten dat democratische systeem goed blijven onderhouden.

Wat wij willen

- De gemeenteraad moet een goede afspiegeling zijn van de Enschedese samenleving. Dat is op dit moment nog niet het geval. Een meer diverse (meer jongeren, vrouwen en raadsleden met niet-Nederlandse achtergrond) samengestelde gemeenteraad is beter in staat de inwoners te vertegenwoordigen. Daarom doen we actief mee en investeren we in actieprogramma's die dit mogelijk maken.
- In Enschede zorgen we voor voldoende stemlokalen en maken we stemmen bij verkiezingen zo laagdrempelig en toegankelijk mogelijk. We willen experimenteren met andere manieren van stemmen, zoals via rondrijdende bussen, om zoveel mogelijk inwoners bij de politiek in Enschede, en daarmee ook bij verkiezingen, te betrekken.
- Lokale media zijn een belangrijke bron van informatie voor inwoners, en als 'luis in de pels' onmisbaar voor een vitale lokale democratie. Wij pleiten voor structurele middelen om lokale media en journalistiek te ondersteunen. Zonder journalistieke waakhond loopt de (lokale) democratie gevaar.

11.3 Rechtszekerheid

De rechtsstaat biedt zekerheid, beschermt minderheden tegen de meerderheid en zorgt voor gelijke behandeling van haar inwoners, arm of rijk. Dit is lokaal net zo belangrijk als nationaal. Iedereen moet over gelijke toegang tot de rechter kunnen beschikken. Dat mensen met een kleine portemonnee vaak maar gebrekkige juridische ondersteuning krijgen, staat hier haaks op.

In het contact tussen gemeente en inwoners is er niet altijd sprake van gelijkwaardigheid. Zo bepaalt de gemeente of iemand recht heeft op een uitkering of op huishoudelijke hulp, en ambtenaren gaan na of er sprake is van misbruik. De burger is hiervan afhankelijk. Die afhankelijkheid maakt het nodig dat inwoners moeten kunnen rekenen op rechtsbescherming als dat nodig is. Inwoners moeten in beroep kunnen gaan tegen een besluit of behandeling van de gemeente. De procedure daarvoor moet voor iedereen helder zijn.

Wat wij willen:

- Inwoners met een uitkering kunnen net als cliënten in de Wmo een beroep doen op onafhankelijke cliëntondersteuning. De gemeente brengt deze cliëntondersteuning onder de aandacht door haar standaard op te nemen in haar brieven.
- Versterking en uitbreiding van de sociaal-juridische hulp, onder meer door middel van gratis spreekuren in wijken en dorpen.
- Steun voor de sociale advocatuur in Enschede, of herinvoering van het systeem van sociaal raadslieden.

11.4 Financiën

Goed Bestuur houdt ook in dat de gemeente haar financiële middelen goed gebruikt. De PvdA vindt dat bij elke beslissing eerst gekeken moet worden naar probleem en urgentie. Niet het budget staat centraal maar de maatschappelijke bijdrage die wordt geleverd. Wij hechten grote waarde aan een solide financieel beleid, maar niet ten koste van onze inwoners.

Wat wij willen:

- Bij aanbestedingen of subsidiëring moet sprake zijn van positieve gevolgen voor de kwaliteit van het werk, voor de werkgelegenheid binnen de gemeente, of voor de kosten op langere termijn. Maatschappelijk verantwoord ondernemen is een primair selectiecriteria.

- Als de rijksbijdrage lager is dan noodzakelijk doet de gemeente al het mogelijke om het Rijk tot een ander standpunt te brengen, maar ze probeert ook inkomsten te verwerven uit subsidies en fondsen van provincie, rijk, de Europese Unie, en ze kijkt naar haar eigen belastingmogelijkheden.

11.5 Digitalisering

Digitalisering maakt het niet alleen mogelijk om besparingen in de organisatie te realiseren, maar kan ook worden gebruikt om bedrijfsprocessen te borgen, om samenwerking te faciliteren, en om informatie te delen. Daarbij zijn dataveiligheid en bescherming van de privacy van inwoners cruciaal. Er is een fundamenteel debat nodig over het gebruik van interne en externe data. Daarbij is inzicht nodig in de wijze waarop algoritmen werken.

Wat wij willen:

- Openheid over welke data de gemeente over inwoners heeft en op welke wijze ze hier integer mee omgaat. Algoritmen mogen niet discrimineren tegen personen of bevolkingsgroepen.
- Enschede moet inzichtelijk maken op welke gegevens gemeentelijke besluiten zijn gebaseerd. De onderbouwing van gemeentelijke besluiten is openbaar en transparant voor zover de AVG dat toelaat.
- Wij moeten waarborgen dat onze communicatie inclusief is en voorkomen dat digitalisering voor een nieuwe sociale kloof kan zorgen: zij die wel mee kunnen komen en zij die dat niet kunnen.
- Wij zijn weerbaar tegen hacks en digitale criminaliteit.

Colofon

Dit verkiezingsprogramma is tot stand gekomen dankzij de inbreng van vele Enschedeërs. We spraken met mensen binnen en buiten de partij: vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, (ervarings)deskundigen, sleutelfiguren in de wijk en andere betrokken inwoners. Input kregen we ook van vele PvdA-leden: de werkgroepen, de fractieleden, het afdelingsbestuur en andere partijleden. Wij danken iedereen voor deze waardevolle bijdragen.